

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TESOMAN MIÄHET

”Parempi porukalla ku yksin”

Heli Palonen

Jonna Salmentausta

Opinnäytetyö
Joulukuu 2016
Sosiaalialan koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

PALONEN, HELI & SALMENTAUSTA, JONNA:

Tesoman miähet

”Parempi porukalla ku yksin”

Opinnäytetyö 59 sivua, joista liitteitä 10 sivua
Joulukuu 2016

Tämän opinnäytetyön lähtökohtana on Tesoman miähet -yhteishanke, joka toteutetaan vuosina 2015–2018 Tampereen Tesoman kaupunginosassa. Tesoman miähet -yhteishankkeen päätavoitteena on parantaa työelämän ulkopuolella olevien tesomalaisten miesten työ- ja toimintakykyä. Tesoman miähet - yhteishankkeen päätavoitteeseen pyritään luomalla uudenlaisia palvelumuotoja, joissa on huomioitu miesten tarpeet ja toimintakyky. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Tesoman alueella asuvien pitkäaikaistyöttömien miesten palvelutarpeita sekä selvittää, millaisena he kokevat nyt osallisuutensa omassa yhteisössään. Toiveena on, että opinnäytetyn tulokset tukisivat Tesoman miähet -yhteishanketta.

Miesten palvelutarpeita- ja toiveita selvitettiin jalkautumalla aineiston keräämistä varten Tesoman alueelle. Opinnäytteen tutkimusjoukko oli 70 tesomalaista miestä. Opinnäytetyön tutkimusaineisto koostui haastatteluista sekä havainnoista, tutkimusmetodi oli etnografinen.

Työttömyyden on todettu pitkittyessään aiheuttavan huono-osaisuutta. Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsiteltiin huono-osaisuutta sekä sen eri käsitteitä kuten köyhyyttä ja syrjäytymistä. Osallisuuteen tukemisella on mahdollista ehkäistä huono-osaisuutta. Käsitteenä osallisuus liittyy vahvasti Tesoman miähet -yhteishankkeen päätavoitteeseen, siksi se määriteltiin yhdeksi tärkeäksi osaksi opinnäytetyön teoriaa.

Tutkimuksen johtopäätöksenä voidaan todeta haastateltujen miesten palvelu- ja aktiviteettitarpeiden poikkeavan nykyisistä, tarjolla olevista palveluista ja aktiviteeteistä. Miehet kokivat osallisuuden tärkeäksi ja kaipaisivat yhteistä tekemistä sekä uudenlaisia aktiviteetteja. Haastatellut miehet tekivät mieslähtöisiä ehdotuksia, joiden yhteinen piirre on yhteisöllisyyttä sekä sosiaalista osallisuutta tukeva toiminta.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social services

PALONEN, HELI & SALMENTAUSTA, JONNA:

Tesoman miähet
Better in group Than Alone

Bachelor's thesis 59 pages, appendices 10 pages
December 2016

This thesis is based on Tesoma miähet joint project, which will be implemented during 2015-2018 in the Tesoma district in Tampere. The main objective of the project is to improve the ability of those inactive Tesoma men who are not part of the labor force to be able to work and be active again. The main objective of Tesoma miähet is aimed at creating new types of service by taking into account the service needs and performance ability of these men in question. The aims of the thesis are to discover the service needs of the long-term unemployed men living in the Tesoma district and also to find out how they currently experience their involvement in their own community.

The data were collected in the Tesoma district. The sample was 70 inactive unemployed men. The research material consists of observations and interviews with the research method being ethnographic.

Prolonged unemployment has been found to cause deprivation. By supporting inclusion it is possible to prevent deprivation. Inclusion as a concept is strongly associated with the Tesoma miähet main objective, hence we defined it as one of the important parts of the theory in the thesis.

This results showed that the activities and service needs of the interviewees differ from the current available services. The men considered inclusion important and would like to have activities in common, as well as new kind of activities. The men made proposals for activities and service needs whose common feature is activity that supports solidarity and social inclusion.

Key words: tesoma miähet - joint project, deprivation, exclusion, inclusion

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	OPINNÄYTETYÖMME KESKEISET KÄSITTEET	6
2.1	Huono-osaisuus.....	6
2.1.1	Köyhyys	8
2.1.2	Syrjäytyminen	9
2.1.3	Miehen huono-osaisuus.....	10
2.2	Miehisyyden määreet ja työn merkitys miehelle	12
2.3	Osallisuus.....	14
2.3.1	Osattomuus.....	16
2.3.2	Sosiaalinen osallisuus	17
3	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	20
3.1	Tesoma ja Tesoman miähet - hanke.....	20
3.2	Tutkimuksen tavoite, tutkimustehtävä ja kysymykset	21
3.3	Tutkimusmenetelmät	22
3.4	Tutkimuksen toteutus ja aineiston keruu	23
3.5	Aineiston käsittely ja analyysi	26
3.6	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	27
4	TULOSTEN ESITTELY	30
4.1	Millaiseksi miehet kokevat arjen osallisuutensa.....	30
4.1.1	Yksinäisyys ja osattomuus miesten arjessa.....	32
4.1.2	Työn merkitys arkeen.....	34
4.2	Toiveita Tesoman palveluista ja aktiviteeteistä	36
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	39
6	LOPUKSI	43
7	LÄHTEET	46
8	LIITTEET.....	49
	Liite 1. K - Länsiportin edusta Tesomalla	50
	Liite 2. Olkkosen baari Tesomalla.....	51
	Liite 3. Kolmenkulman ABC	52
	Liite 4. Tesoman keskustan palveluita	53
	Liite 5. Purkua odottava liikekeskus	54
	Liite 6. Rakenteilla oleva uusi liikekeskus 11 2016.....	55
	Liite 7. Tesoman kirjasto	56
	Liite 8. Tesoman kirkko	57
	Liite 9. Bar Lato Haukiluoma.....	58
	Liite 10. Haukiluoma K-market	59

1 JOHDANTO

Kasvanut työttömyys ja ennen kaikkea pitkäaikaistyöttömyys vaikuttaa ihmisen elämänlaatuun ja heijastuu elämän monille osa-alueille. Pitkittynyt työttömyys ja sen seuraukset lisäävät huono-osaisuutta ja siitä aiheutuu erilaisia sosiaalisia, psyykkisiä ja fyysisiä kärsimyksiä. Nykyiset palvelut eivät aina riitä tai ne eivät kohtaa työttömiä, sen vuoksi pitäisi järjestää aivan uudenlaisia palveluita ja toimintatapoja, joilla tuetaan työttömien työ- ja toimintakykyä sekä ehkäistään huono-osaisuutta. Uusien mallien kehittämisestä hyötyy yksilön lisäksi yhteisö, kunta sekä koko yhteiskunta.

Tesoman miähet- yhteishankeen tavoitteena on parantaa työelämän ulkopuolella olevien Tesomalaisten miesten työ – ja toimintakykyä. Tesoman miähet- yhteishanke pyrkii tavoitteeseen kehittämällä uudenlaisia matalankynnyksen palvelumuotoja, jotka kohtaisivat työttömien miesten tarpeita nykyisiä palveluita mieslähtöisemmin. Tesoma sopii alueellisesti hankkeeseen, alueen korkean työttömyysasteen vuoksi ja erityisesti alueen korkean miesten pitkäaikaistyöttömyysasteen vuoksi.

Opinnäytetyön tavoitteena on tukea Tesoman miähet- yhteishanketta ja selvittää Tesoman miesten palvelutarpeita ja heidän osallisuuttaan arjessa. Tarkoituksena on myös selvittää, millaiset palvelut ja aktiviteetit ehkäisisivät Tesoman miesten huono-osaisuutta. Opinnäytetyn aikana välitimme Tesoman miähet- yhteishankkeesta vastaaville henkilöille tapaamiemme tesomalaisten miesten mielipiteitä mieslähtöisistä palveluista ja aktiviteeteistä. Tässä opinnäytetyössä kerromme tutkimuksestamme kokonaisvaltaisesti ja tarkastelemme tutkimuskysymyksiimme saatuja vastauksia. Opinnäytteen tutkimusjoukko oli 70 tesomalaista miestä.

Opinnäytetyö rajattiin alueellisesti Tesomaan, Tesoman miähet- yhteishankeen mukaisesti, toteutimme siellä myös kenttätutkimusosuuden. Teoriaosuudessa käsitelimme huono-osaisuutta ja sen eri käsitteitä kuten syrjäytyminen ja köyhyys. Opinnäytetyössä haimme vastauksia miesten työ- ja toimintakykyä tukeviin ratkaisuihin ja siksi tutkimme kysymyksiämme miesnäkökulmasta.

2 OPINNÄYTETYÖMME KESKEISET KÄSITTEET

Opinnäytetyömme teoriaosuuteen olemme Heinosen (2012) tutkimuksen kautta havainnoineet, miesten omia kokemuksia huono-osaisuudesta ja siihen liittyvistä muista käsitteistä kuten köyhyys. Teoriaosuudessa pohdimme, onko miesten huono-osaisuus erilaista, kuin naisilla ja kokevatko miehet sen toisin. Miesten huono-osaisuuteen liittyy erilaisia miehisiä määreitä, jotka puolestaan vaikuttavat miesten avun hakemiseen ja työn merkitykseen, miehelle työ ei ole välttämättä pelkkää elannon ansaitsemista. (Heinonen 2012, 198-213.)

Osallisuus, osattomuus ja sosiaalinen osallisuus ovat käsitteitä, joita tutkimme myös opinnäytetyön teoriaosuudessa. Teorian kautta toivomme saavamme selville siihen, millainen merkitys kyseisillä käsitteillä on ihmisen hyvinvointiin. Yritimme myös selvittää saavatko miehet äänensä kuuluviin yhteiskunnassa, huomioidaanko sukupuolieroja vai liittyykö kenties huono-osaisuuteen ja miesten osattomuuteen se, ettei miesten omaa ääntä ja mielipidettä kuunnella.

Tutkimme mitä huono-osaisuus on käsitteenä ja tarkastelimme muutamia käsitteitä kuten köyhyys ja syrjäytyminen. On tärkeää etsiä tietoa erityisesti miesten huono-osaisuudesta ja miehisyyden erityispiirteistä. Tarkastelimme miehisyyden määritelmiä ymmärtääksemme, kuinka nämä vaikuttavat miehenä olemiseen ja tapaan käsitellä asioita.

Tavoitteenamme oli itse ymmärtää miesten huono-osaisuuteen liittyviä erityispiirteitä, jos niitä on. Ymmärryksemme kautta mahdollisesti voimme olla mukana kehittämässä inhimillisiä toimintatapoja, jotka tukevat miesten hyvinvointia. Miesten huono-osaisuuden ehkäiseminen ja huono-osaisuuden havaitseminen ovat tärkeitä yksilön, yhteisön, kunnan sekä yhteiskunnan kannalta. Taloudellisten säästöjen lisäksi inhimillinen hyöty miesten huono-osaisuuden vähentämisessä on tärkeä ja koskee aina miehen lisäksi läheisiä ja koko yhteiskuntaa.

2.1 Huono-osaisuus

Saaren (2013) mukaan huono-osaisuuden käsitteeseen kuuluu ihmisen elämisen laadun, elinolojen ja elämäntapojen puutteet. Kyse ei vain ole köyhyydestä vaan myös aineellisten, sosiaalisten ja kulttuuri resurssien ongelmista tai puutteista, ilmiö on Saaren mukaan yhteiskunnallinen. (Saari 2013, 23-24.) Saari toteaa, että poliittisesta näkökulmasta huono-osaisuuden käsite viittaa ihmisiin, jotka ovat yhteiskunnassamme ”alemmassa kerroksissa. Nämä ihmiset poikkeavat valtavirrasta ja kärsivät hyvinvointivajeista, jollaisia ovat esimerkiksi pienet asunnot ja alhaiset tulot. Nämä ihmiset kärsivät enemmän sairauksista ja työttömyydestä. Näin julkinen valta määrittelee huono-osaisuuden ja näiden määritelmien kautta henkilöille itselle muodostuu huono-osaisuuden identiteetti. (Saari 2013, 23-24.)

Goffmann (1963) on myös tutkinut huono-osaisten identiteettiä ja hänen mukaansa stigma on avainkäsite huono-osaisten identiteettiä tutkittaessa. Stigman kuvatessa vahingoittunutta identiteettiä ja valtavirrasta poikkeavuutta Goffmanin (1963) sekä Saaren (2014) mukaan valtaväestö leimaa huono-osaisten, oli kyseessä työttömyys, mielenterveysongelmat tai jokin muu. Huono-osaisten, jotka elävät pitkittyneessä köyhyydessä, kantavat yleensä suurimman taakan yhteiskunnassa. Saaren mukaan pitkittynyt köyhyys lisää ylivelkaantumista, asunnottomuutta ja päihteiden käyttöä. Pitkään köyhyysrajan alapuolella oleville syntyy huono-osaisten identiteetti. Näitä ihmisiä väheksytään ja syrjitään ja heistä käytetään alentavia nimityksiä. Stigmatisoidut ihmiset alkavat ajatella itsestään samalla tavalla kuin valtavirta. (Goffmann 1963, 5-7; Saari 2014, Suomessa on liki miljoona köyhää.)

Saaren mukaan taloudellisesta huono-osaisuutta osoittaa parhaiten talouksien käytössä olevat tulot ja niistä yleensä viimesijaiset tulot kuten asumistuki, toimeentulotuki, vähimmäismääräinen sairauspäiväraha sekä työmarkkinatuki. Palveluja ajatellen, huono-osaisuus liittyy pääasiassa päihde- ja mielenterveyspalveluihin sekä asunnottomuuteen. Elämänhallinnan alueella tavallisimmat huono-osaisuuden ongelmat ovat Saaren (2013) mukaan alkoholin liikakäyttö ja ylipaino. Aiempien tutkimusten mukaan huono-osaisuuteen liittyy ihmisen toimiala, tulotaso, työmarkkina-asema, nuori ikä, mies sukupuoli, kotitausta sekä terveydentila. (Saari 2013, 23-24.)

Saaren (2013) mukaan huono-osaisuutta tutkitaan erilaisten käsitteiden avulla kuten syrjäytyminen ja köyhyys. Käsitteillä on Peter Abrahamson (1995) mukaan yhteys toisiinsa,

mutta sosiaalinen syrjäytyminen on vain hyväksytympi ja hienompi tapa kuvailla köyhyyttä (Abrahamsson 1995, 134; Saari 2013, 23-24.)

2.1.1 Köyhyys

Köyhyys määritellään seuraavasti: köyhyys koskettaa syvästi ihmisen yhteiskunnallista asemaa sekä ihmistä itseään, köyhyyteen liittyy poliittinen, taloudellinen, inhimillinen, sosiaalinen ja sosiokulttuurinen ulottuvuus. Köyhyydessä ei Saaren (2007) mukaan ole kyse ainoastaan materiaalisesta puutteesta, vaan siihen sisältyy myös muita osa-alueita kuten osattomuutta, sosiaalista nöyryytystä ja sosiaalisen aseman puuttumista. (Saari 2007, 81.)

Köyhyys on sosiaalipoliittinen käsite, ja sen avulla kuvataan sosiaalista ja taloudellista syrjäytymistä eri väestönosissa ja ihmisissä. Georg Simmelin mukaan köyhä on köyhä vasta, kun köyhiä käsitellään muukalaisryhmänä muun kansan keskuudessa ja silloin kun julkinen valta luokittelee avun saannin perusteella ihmisen köyhäksi. (Saari 2015 a, 89.)

Tulorajat ja varallisuus ovat yleisesti köyhyyden mittareita, mutta eivät yksistään voi kuvata köyhyyttä, koska köyhyys on hyvin moniulotteista. Köyhyys saattaa olla absoluuttista, tällöin ihminen ei pysty tyydyttämään edes perustarpeitaan. Tällaista absoluuttista köyhyyttä ei onneksi ole Suomessa kovin paljon, toisin kuten maissa, joissa rikotaan ihmisoikeuksia. Absoluuttista köyhyyttä on myös maissa, joissa on korruptio, sotaa ja turvallisuusongelmia. (Mäkinen, 2015 köyhyys, syrjäytyminen ja huono-osaisuus.)

Suomessa köyhyys on suhteellista. Köyhäksi luokitellaan ihminen, joka ei kykene saavuttamaan minimielintasoja. Minimielintaso lasketaan 60 % kansalaisia ja heidän käytettävissä olevasta mediaanituloista. Matalan elintason lisäksi suomalaisen köyhyyden on todettu myös sairastuttavan, syrjäyttävän, eriarvoistavan sekä periytyvän. Köyhyys on Mäkisen (2015) mukaan perustavanlaatuisia kyvyttömyyttä elää tyydyttävällä tasolla. Toiminnanedellytykset kutistuvat minimiin, silloin köyhyys kohdistuu inhimillisyyden ytimeen ja vie kyvyn vaikuttaa omaan elämään. Köyhyys vie jopa uskon siihen, että hänellä on oikeus toivoa ja tavoitella parempaa. (Mäkinen, 2015 köyhyys, syrjäytyminen ja huono-osaisuus.)

Raunion (2004) mukaan pitkäaikaistyöttömyys ja muiden viimekädentoimeentuloa saavien ja niiden varassa elävien köyhyys ei ole yksiselitteistä vaan monimuotoista, sitä ei määritellä ainoastaan pienillä tuloilla vaan erilaisilla taloudellista huono-osaisuutta aiheuttavien asioiden kasaantumisella. Rikkaitten rikastuessa tuloerojen kasvu lisää puolestaan eriarvostumista yhteiskunnassa. Raunion mukaan tuloerojen tasoittaminen olisi tärkeää hyvinvointivaltiolle, näyttää kuitenkin siltä, että Suomessa erityisenä ongelmana ei nähdä eikä koeta nykyisin tulonjaon eriarvoisuutta. Tulonjaon ei koeta olevan syy näiden erojen kasvuun, vaan syynä ovat siitä aiheutuneet ongelmat kuten köyhtyminen, kurjuus tai syrjäytyminen. (Raunio 2004, 200-201.)

2.1.2 Syrjäytyminen

Syrjäytymisen käsite otettiin Suomessa mukaan yhteiskuntapoliittiseen keskusteluun 1970-luvun lopulla, tällä käsitteellä korvattiin vieraantumisen käsite. Laajemmin syrjäytyminen pääsi keskusteluun vasta 1980-luvulla. Käsitteenä syrjäytyminen on hankala, eikä sille oikein ole löydetty yhtä määritelmää, jota käytettäisiin yleisesti julkisissa keskusteluissa, toteaa Helne (2002). Syrjäytyminen tarkoittaa yleisesti perheiden, yhteisöjen sekä yksilöiden ajautumista yhteiskunnassa ulkopuolelle tavanomaisesta ja hyväksytystä elämäntavasta. Syrjäytymisen käsite on hyvin laaja-alainen ja siihen kohdistuu paljon kritiikkiä. Helnen mukaan syrjäytymisestä on vaikea saada otetta ja syrjäytymistä voidaan tulkita monella tavalla. Suomessa syrjäytyminen on ajateltu olevan sosiaalista huono-osaisuutta. (Helne 2002, 156.)

Syrjäytymisessä on Juhilan (2006) mukaan monia puutteita elämänhallinnassa. Puutteet voivat olla fyysisiä tai psyykkisiä rajoitteita kuten vaikeutta käsitellä tunteita, kohdata ongelmia tai sopeutua elämään ja sen tuomiin haasteisiin. Sosiaalinen avuttomuus voi ilmetä eri tavoin ja vaikeuttaa yhteiskunnassa selviytymistä. Nämä edellä mainitut asiat lisäävät syrjäytymisvaaraa, samoin kuin päihdeongelmat, työttömyys, sairaudet ja ongelmat perheessä, monet asiat vaikeuttavat ja vaikuttavat elämään ja sen hallintaan. (Juhila 2006, 52-54.)

Syrjäytyminen on Juhilan mukaan yleensä monen tapahtuman lopputulos, eli pysähtynyt hetki, jolloin ollaan reunalla joko sinne työnnettynä tai omasta syystä. Syrjäytymisen on

todettu olevan monien asioiden prosessi, eli niin sanottua kasautuvaa huono-osaisuutta, johon erityisesti köyhät ja pienituloiset ajautuvat helpommin. (Juhila 2006, 52-54.)

2.1.3 Miehen huono-osaisuus

Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen mukaan suuri huoli on poikien ja miesten syrjäytymisestä ja osallisuudesta ja sukupuolinäkökulmasta tarkasteltuna tämä on vielä uusi asia. Syrjäytymisen ja huono-osaisuuden taustatekijöitä voivat olla työttömyys, koulutuksen tai toimeentulon puute, sairastuminen, asunnottomuus, mielenterveys- ja päihde ongelmat, väkivalta ja rikollisuus. Syrjäytyneistä on 2/3 miehiä, verrattaessa syrjäytyneitä nuoria ikähaarukassa 15–29-vuotiaat. (Sukupuolten tasa-arvo.)

Miesten työttömyysaste ja osuus pitkäaikaistyöttömistä on naisten työttömyysastetta ja osuutta suurempi. Valtion-neuvoston kanslian findikaattorin mukaan tilanne 22.3.2016 työttömistä jakautuu miesten ja naisten välille seuraavasti: Miesten työttömyys aste on 10,4 % ja vastaavasti naisten 8,4%. Miesten osuus päihteiden- ja huumausaineiden käytöstä on naisten osuutta suurempi, kuten myös miesten osuus asunnottomista, vangeista, väkivallantekijöistä ja rikollisista. THL:llän kirjoituksessa ilmenee myös, että joka viides mies on vailla koulutusta, kun taas naisista vain joka kymmenes on vailla koulutusta. Yksinasuvista toimeentulotuen saajista suurempi osuus on miehiä kuin naisia. (Sukupuolten tasa-arvo.)

Kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista hieman suurempi osuus on poikia. Huostaan otettujen ja monissa erilaisissa laitoksissa ja sijoituskodissa asuneet muodostavat suuren ryhmän syrjäytyneitä. Näistä pojista yli kolme neljäsosaa on vailla ammattikoulutusta vielä nuorina aikuisina, joka neljäs heistä on eläkkeellä tai työttömänä ja heistä neljännes elää kaikkien rekistereiden ulkopuolella. (Sukupuolten tasa-arvo.)

Köyhyystutkimuksia, miesten köyhyydestä Heinosen (2012) mukaan ei ole juurikaan tehty. Miesten köyhyystutkimus ei ole kansainvälisesti ollut ykkösteema, mutta keskeisin johtopäätös tehdyistä tutkimuksista osoittaa, ettei niissä miehen näkökulma näy, eikä näin saada tietoa miesten arkielämästä. Miesten vaikeuksia ja erilaisia ongelmia ei pystytä käsittelemään tai ymmärtämään ja näin ollen ongelmana saattaa olla, ettei miehiä kyetä tukemaan ja auttamaan, vaikka heidän ympärillään olisi paljon eri alojen ammattilaisia.

Heinonen kirjoittaa, että syvällisemmällä miehisyyden ymmärryksellä olisi mahdollisesti sosiaalipoliittista merkitystä, kun pohditaan miesten syrjäytymistä ja huono-osaisuutta ja näin voisi löytyä keinoja katkaisemaan tämä kierre. (Heinonen 2012, 198-199.)

Artikkelissa Heinonen tarkastelee miesten kokemuksia köyhyydestä ja palveluista. Hänen mukaansa kirkon palveluja käyttävät usein huonomassa asemassa olevat miehet. Miehet pitävät seurakunnan toimia inhimillisenä, kun taas sosiaalitoimissa inhimillisyyttä puuttuu. Nöyryytys, häpeä, pelko ja ahdistus ovat kokemuksia joita köyhillä miehillä on. Näistä miehistä tuntuu, että heidän on kohdattava yksin, riskit ja uhat ja menestyminen, on miehistä itsestään riippuvainen, yksin on selviydyttävä. Kun elämässä kaikki ei mene suunnitellusti ja epäonnistumisia tapahtuu eikä yksin selviydy, silloin häpeän tunne nousee pintaan. Heinosen mukaan miehillä on suuri tarve tulla omillaan toimeen, mutta köyhyydessä eläessä tämä ei enää ole mahdollista ja näin he kokevat menettävänsä kasvonsa. Miesten on koko ajan näytettävä muille sekä myös itselle miehisyyttä saavuttaakseen itsetuntonsa ja tästä seuraa pelko epäonnistumisesta ja sitä myöten riittämättömyyden tunteesta ja jatkuva itsensä epäily. Miehet menettävät kasvonsa, jos he eivät kykene selviytymään vastustaan ja työstään ja tästä seuraa itsensä vähättely ja häpeä. (Heinonen 2012, 203.)

Tappio on asia, jota miehet eivät halua tunnustaa, eikä että ovat juoppoja, puilla paljailla tai heillä on muita ongelmia tai vaikeuksia. Tämä puolestaan johtaa usein torjuvaan asenteeseen viranomaisia kohtaan. Heinosen mukaan suuri ongelma yhteiskunnassamme on kilpailuttaminen ja palvelumarkkinoiden luominen, tämä puolestaan muuttaa ihmisten auttamisen moraalia, kun kaikista ihmisistä ei tarvitse enää huolehtia. Markkinayhteiskunnassa ei edes sosiaalialan ammattilaisten ole helppoa pitää huono-osaisten puolia ja antaa oikeudenmukaista tukea. (Heinonen 2012, 207-208.)

Miehet haluaisivat ”pallottelun” loppuvan ja toivovat järjestelmässä olevan yhden luukun periaatetta. Miehet täyttelevät lappuja ja lippuja jatkuvasti ja useasti harkinnanvarainen toiminta johtaa etuuksien sekä heidän oikeuksien jatkuvaan polkemiseen. Miehet ovat ehdottaneet tätä yhtä luukkua ja perusturvan parantamista kohtuulliseksi, näin se turvaisi miehille leivän ilman sitä häpeän tunnetta. Miehille kontrolliin perustuvasta asiakassuhteesta olisi Heinosen mukaan päästävä eroon, koska se ei heidän näkökulmasta ole koskaan tasa-arvoista. Miehet toivovat, että heidät kohdattaisiin ihmisinä ja että asioiden ja

ihmisten pitäisi olla samankokoisia eikä asioiden suurempia kuin ihmiset. (Heinonen 2012, 212- 213.)

Heinosen mukaan miehillä on oma tapa hoitaa elämän pettymyksiä: työ ja viina. Miehet eivät ajattele myönteisesti viranomaisten ”auttamisista”, koska palveluissa on kyse kontrollista, miehistä tuntui, että viranomaiset tunkeutuvat miesten omalle reviirille ja auttaminen perustuu miesten mielestä kirjaviisauteen eikä siihen tietoon mikä miehillä on omasta arkielämästään. Tapaamisista viranomaisten kanssa puuttuu aito vuoropuhelu. (Heinonen 2012, 204-205.)

Sankala (2012) miettii miesten juomisen oikeutta ja tätä pidetään symbolina miehiseen, itsemääräämisoikeutena. Alkoholi liittyy hyvin monimutkaisesti miehen identiteetin rakentumiseen, heidän hyvinvointiin ja tapaan olla mies. Maskuliinisuus voi vahvistua viinan juonilla samalla aiheuttaen kuitenkin ongelmia sisäiselle miehuudelle. (Sankala 2012, 190-191.)

2.2 Miehisyyden määreet ja työn merkitys miehelle

Australialainen sosiologi R.W. Connell käytti 1980- luvulla, käsitettä ”hegomenien maskuliinisuus” ja sen käytöllä on pyritty osoittamaan, miten osa miehistä on ylempiarvoisessa asemassa suhteessa muihin miehiin sekä naisiin. Hegomenia tarkoittaa ylivaltaa. Hegomeninen maskuliinisuus liittyy yhteiskunnan sukupuolitettuun hierarkkiseen järjestelmään missä maskuliinisuus liittyy, rakenteisiin jossa alistetaan joitakin miehiä ja naisia. Käsitettä kritisoidaan yksipuolisuudesta ja muuttumattomuudesta. (Markkola, Östman & Lamberg 2014, 1-15.)

Hegomenisen maskuliinisuuden muoto esiintyy myös Valkosen ja Lindforssin artikkelissa. Miehen tulisi olla menestynyt, kilpailuhenkinen, rationaalinen ja pärjäävä, miehen tulisi välttää tunteiden ilmaisemista, riippuvuutta toisista ja heikkouden osoittamista. Heidän mukaan Konformistisuus (tehdään kuten muutkin tekevät) perinteiseen maskuliinisuuteen on yhteydessä siihen, että murheista ei puhuta vaan hukutetaan ne juomalla. Miehille avun hakeminen omiin asioihin ja murheisiin on hävettävää ja pelkona oman auto-

nomian ja hallinnan menettäminen. Miehet reagoivat masentuneisuuteen käyttämällä alkoholia ja lisäämällä fyysistä harjoittelua. Avun hakeminen on monen miehen mielestä stigmatisoivaa. (Valkonen & Lindfors 2012.)

Amerikkalaisen sosiologin Michael Kimmelin käsite homososiaalisuus on keskeinen ja vakiintunut käsite miestutkimuksissa. Homososiaalisuus tarkoittaa, että ihmiset usein ymmärtävät ja tukevat oman sukupuolensa edustajia ja toimintaa ja muodostavat sukupuolisidonnaisia verkostoja ja ystävyys-suhteita. Homososiaalisuus yhdistetään miehiä tutkittaessa machokulttuuriin. Hyvä esimerkki tästä machokulttuurista on miesyhteisöt esim. armeija ja vankila. Miehet liittoutuvat toistensa seuraan esimerkiksi moottoripyöräkerhoissa ja saunailloissa. Homososiaalinen yhteisö tukee toistensa näkemyksiä ja saa vahvistettua omaa maskuliinisuuttaan ja miehisyttään, olemalla samalla puolella eli täysin feminiinisuuden vastakohtana. (Markkola ym. 2014, 15.)

Pietilä (2003) kirjoittaa, että miehessä kasvamisen ongelma on se, että miehekkyyys määritellään yleensä naisellisuuden kautta. Kaikki se mikä ei ole Pietilän mielestä naisellista on miehekästä. Naisellisuus ”akkamaisuus” on miehelle häpeä. Miehet joutuvat halveksimaan piirteitä naisissa joita ei hyväksytä miehille, korostaakseen omaa sukupuoli identiteettiään. Näin tasa-arvoinen suhtautuminen on ongelmallista. Pietilä mainitsee kirjassaan, kuinka miehisyys määritellään naisellisuuden negaatioksi (vastakohta). Tämä määritelmä saa aikaan sen, että mies joutuu tukahduttamaan osan itsestään ja omasta persoonastaan, jos hän haluaa olla rooli-sidonnaisesti maskuliininen. Näin hän samalla määrittelee naisen. (Pietilä 2003, 57.)

Mieskysymys ei ole uusi aihealue tasa-arvo keskusteluissa, se on ollut jo esillä 60-luvun loppu puolella, jolloin alettiin keskustella tasa-arvosta, seksuaalisuudesta ja sukupuolista. Miehiin liittyvät kysymykset ovat pääosin samoja kuin tänä päivänä: miesten itsemurhat, vaaralliset työt, miesten lyhyempi elinikä, onnettomuudet ja ennen aikainen kuolema sekä terveysongelmat. Uusia kysymyksiä on tullut joukkoon kuten miesten ongelmat huoltajuuskiistoissa, poikien ongelmat koulussa sekä vain miehiin kohdistuva asevelvollisuus. Jokinen (2012) kirjoittaa miesasiamiesten näkemyksestä, että naiset ovat yliedustettuja sosiaali- ja terveysalalla ja tämä taas johtaa siihen, että miesasiakkaiden ongelmia ei tunnusteta ja näin miehet joutuvat terveydenhuollon marginaaliin. Jokinen toteaa, että selityksiä ei välttämättä etsitä sukupuolten eroista tai maskuliinisuudesta, vaan naisista ja

tasa-arvo politiikasta. On myös sanottu, että naiskuva on päivittynyt kuluvalle vuositu-
hannelle, mutta mieskuva ei, miehiin liitetään edelleen määreitä, jotka pätivät heidän isiin
ja isoiisiin. (Jokinen 2012, 12-13.)

Mieheen liitetään usein myös kielteisiä ominaisuuksia kuten puhumattomuus, jurous, al-
koholin käyttö ja siihen liittyvä väkivalta. Myönteisinä ominaisuuksina miehiin liitetään
ahkeruus, rehellisyys ja maanläheisyys. Miehisuus on usein liitetty voimaan, väkivaltaan
sekä statukseen. Monet mieshistorian tutkijat ovat sitä mieltä, että mieheys tulee nähdä
suhteessa erilaisissa asemissa oleviin miehiin ja miesihanteisiin. (Markkola ym.2014, 7.)

Kirjassa ”Suomalaiset arvot” Helkamaa kirjoittaa kuinka työ kuuluu vahvasti arvomaail-
maan ja siihen sisältyy ahkeruus ja säästäväisyys. Helkamaa on tuonut kirjassaan esiin
Suomalaisia sananalaskuja kuten ” ei työ miestä pahenna, ellei mies työtä”, ” joka kesällä
laeskottelloo, sill ei ou talvella elloo.” ” Pennissä on markan alku.” Sananalaskuissa tulee
esiin työntö ja säästäväisyyden arvot. Sixten Korkman totesi 2012 työ olevan paras
suoja köyhyyttä vastaan, vain riittävä työnteko on keino turvata hyvinvointivaltion ra-
hoitus. (Helkama 2015, 139, 142.) Jokinen ja Saaristo (2006) ovat Helkaman kanssa sa-
maa mieltä, kirjassa ”Suomalainen yhteiskunta”. Palkkatyön merkitys toimeentulon ja
myös henkisen eheyden kannalta on miehelle tärkeää, ilman niitä mies kokee olevansa
henkisesti lyöty ja tarpeeton. (Saaristo & Jokinen 2006, 183.)

Heinonen (2012) kirjoittaa myös työn suuresta merkityksestä miehelle, perinteisesti työ
on säädellyt miehen ahdistusta, työtä tekemällä mies on oman elämänsä herra. Aiemmin
jokamiehen työmarkkinoiden vielä toimiessa pääsääntöisesti miehet saivat lohtua työstä.
Heinosen mukaan työ on miehisen pärjäämisen alue ja ihmisarvon mitta. 1990-luvun
laman jälkeen työmarkkinat muuttuivat ja monet miehet joutuivat vaikeuksiin. Työt,
joissa pelkästään ammattikoulutus tai peruskoulu riittivät, vähenivät todella paljon. Vai-
keuksiin joutui työhönsä tottunut yksinpärjäävä mies. Miesten täytyy Heinosen mukaan
pärjätä, vaikka asiat ja maailman murheet painaisivat hartioilla, mies ei hae apua kuin
hätätilanteessa. (Heinonen 2012, 206.)

2.3 Osallisuus

Nivalan ja Ryynäsen (2013) artikkelissa, osallisuus on laaja-alainen ja se kuuluu sosiaalipedagogian käsitteisiin. Osallisuudella kuvataan yhteiskunnan, ihmisen ja yhteisöjen välistä suhdetta. Kuulua johonkin yhteisöön ja olla osa yhteiskuntaa. (Nivala & Ryynänen, 2013.)

Julkisessa keskustelussa osallisuus käsitteenä liitetään kansalaisosallistumisen edistämiseen. Julkinen hallinto on 1970-luvulta lähtien pyrkinyt vaikuttamaan ja edistämään kansalaisten vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia. Vuonna 1995 tuli voimaan kuntalaki, joka korosti osallistumisen merkitystä. Kuitenkin valtioneuvoston selonteossa eduskunnalle ilmenee, että kansalaiset ovat etäytyneen politiikasta, kiinnostus edustuksellista demokratiaa kohtaan on laskenut ja luottamus kunnalliseen päätöksentekoon on heikentynyt. (Kansalaisten suoran osallistumisen kehittymisestä 2002, 3.)

Paavo Lipponen toimi Suomen pääministerinä 1995–1999 hallituksessa ja hän esitti hallitusohjelmaan lisättäväksi kansalaisten todellisen vaikuttamismahdollisuuden. Sisäasiainministeriö asetti osallisuushankkeen toteutumaan hallitusohjelmassa vuonna 1997. Hanke käynnisti useita kehittämistoimia valtionhallinnossa ja kunnallisissa projekteissa. (Kansalaisten suoran osallistumisen kehittymisestä 2002, 3–4.)

Osallisuus kytkettiin hankkeissa demokratiakäsitykseen hyvin väljästi. Osallisuus tarkoittaa ihmisten omia elinolosuhteita, joissa toteutuu suora vaikuttaminen. (Salmikangas 1998, 3.) Käytännössä hankkeen tavoite oli vahvistaa demokratian toimintaa ja tarjota kansalaisille mahdollisuus äänestämisen lisäksi vaikuttaa kuntatasolla olevien asioiden käsittelyyn ja päätöksentekoon, keinoja kehitettiin kuten kansalaisaloitteiden tekeminen ja kunnallinen äänestys. (Salmikangas 1998, 14–20.)

Nivala ja Ryynänen (2013) kirjoittavat, että osallisuuden ymmärrystä lisää vastakäsitteiden tarkastelu. He tarkastelevat mitä osallisuus ei ole kuten, esim. välinpitämättömyys, vieraantuminen ja syrjäytyminen. Avaamalla näitä käsitteitä kuten syrjäytyminen joka Nivalan ja Ryynäsen mukaan tarkoittaa ihmistä, joka on pudonnut yhteiskuntamme normaalitoimien ulkopuolelle jääden ilman koulutusta, työtä, päätöksentekoa sekä terveys- ja hyvinvointipalveluita. Kirjoittajien mukaan vahvin vastakäsite on vieraantuminen, jossa ihminen on kadottanut suhteen itseensä, yhteiskuntaan ja ympäristöön. Vastakäsitteisiin verraten osallisuus on aktiivisuutta eli osallistumista, kiinnostusta itseensä ja ym-

päristöään kohtaan ja mahdollisuuksista ja halusta vaikuttaa niihin, halu saada osansa yhteiskunnan resursseista ja löytää oma paikkansa yhteiskunnan eri toimintajärjestelmistä. (Nivala & Ryyänen 2013, 20- 27.)

Osallisuudessa edellytyksinä ovat yhteisöt, joissa on mahdollisuus tulla kuulluksi, nähdyksi omana itsenään, tasavertaisena ja ainutlaatuisena jäsenenä. Yhteisössä kaikilla täytyy olla mahdollisuus toimia ja vaikuttaa yhteisön asioihin, tämä puolestaan edellyttää sitoutumista yhteisön tavoitteisiin ja tarpeisiin sekä vastuun kantamista siitä, että yhteiset asiat paranevat. (Kiilakoski 2007, 15-17.) Osallisuus nähtiin vastakohdaksi osattomuudelle, huono-osaisuudelle ja syrjäytymiselle (Paju 2007, 12-13).

2.3.1 Osattomuus

Osattomuus voi olla joko taloudellista, kulttuurista tai sosiaalisen pääoman puutetta. Jokaisella on henkilökohtaiset tunteet siitä, onko osallinen vai osaton. Osattomuutta ei voi ulkopuolinen määritellä, osattomuus voi poiketa paljonkin ulkopuolisten näkökulmasta. (Kiilakoski 2007, 12.)

Martelan (2014) mukaan osattomuutta on silloin, kun ihminen jää ilman perustaitoja, jotka yleensä ovat itsestään selviä. Martelan mielestä osattomuus johtaa usein köyhyyteen, mutta hän toteaa, että kaikki köyhät eivät ole osattomia. Esimerkkinä köyhä opiskelija, joka elää pienellä ja yksipuolisella ruualla ja rahallisessa ahdingossa, hänellä on kuitenkin osaamispääomaa ja sosiaalista pääomaa, hän kuuluu johonkin ja hänen tulevaisuutensa on Martelan mielestä suhteellisen turvallinen. (Martela, 2014.)

Voiko ihmisen pakottaa pois osattomuudesta? Martelan mielestä se ei ole mahdollista, koska muutoksen on lähdettävä henkilöstä itsestään. Haasteena Martela näkee, ettei henkilöllä itsellään ole välttämättä niitä resursseja, joiden avulla hän pääsisi ulos osattomuuden maailmasta. Osaton ihminen tarvitsee rinnalleen tukijaa, joka Martelan mielestä on mahdotonta tämän päivän sosiaali- ja terveyspalveluissa, koska useimmiten tarjotaan vain luokkujia, joiden välillä ihminen kulkee. Jokaisen luukun virkailija hoitaa oman erityisalansa ja harvemmin luukuilla oleva virkailija kohtelee osatonta henkilöä empaattisesti. Martela toteaa, että yksi ihminen voi kohdata sata eri auttajaa, joista kenelläkään ei ole aikaa tai resursseja hoitaa tilannetta kokonaisvaltaisesti. Keppi tai porkkana ei Martelan

mielestä ole ratkaisu. Jos ihminen on osaton, niin ei hyödytä, vaikka tarjolla olisi kuinka paljon porkkanoita tahansa tai kuinka paljon kepillä hakattaisiin. Tämän vuoksi erilaiset tukien kieltävät päätökset eivät toimi osattomien kohdalla. (Martela, 2014.)

Martela pohtii, että miten osattomia voidaan auttaa. Hänen mielestään tarvitaan pitkäkestoinen rinnalla kulkija, joka oppii tuntemaan ihmisen ja voittamaan hänen luottamuksensa ja löytämään yhdessä hänen kanssaan toimenpiteet, jotka juuri tätä kyseistä ihmistä auttaisivat. Mitä aikaisemmin ongelmiin puututaan, sitä helpommin kierre osattomuuteen ja syrjäytymiseen saadaan katkaistua. Tällaisen toiminnan ydinarvoja ovat välittäminen, kunnioittava kohtaaminen ja rinnalla kulkeminen. Ihmisen kokonaisvaltainen kohtaaminen on myös kustannustehokasta ja inhimillistä auttamista. (Martela, 2014.)

2.3.2 Sosiaalinen osallisuus

Sosiaalisen osallisuuden käsitettä pidetään osattomuuden ja syrjäytymisen käsitteen vastakohtana, käsitteelle itsessään ei ole olemassa mitään vakiintunutta määritelmää, kirjoittaa Leemann (2015) artikkelissaan Sosiaalinen Osallisuus. Inklusio on sosiaalista osallisuutta ja solidaarisuuden onnistumista sekä viite siitä missä määrin ihminen on integroitunut yhteiskunnan järjestelmiin, näitä voivat olla koulujärjestelmä tai sosiaali- ja terveydenhoidon palvelujärjestelmä, jotka kuuluvat hyvinvointivaltiossa perusoikeuksiin. (Leemann, Kuusio & Hämäläinen 2015, 1-3.)

Sosiaalinen osallisuus on yhteiskunnasta syrjäytyneiden ihmisten tuomista takaisin yhteiskuntaan. Yhteiskuntaa lähemmäksi tuominen tapahtuu erilaisten prosessien ja tukitoimien kautta. Artikkelin mukaan sosiaalinen osallisuus on yhdenvertaisuutta, mahdollisuuksia ja resursseja osallistua yhteiskunnan toimintaan. Ihmisen osallisuus yhteiskunnan erilaisiin toimintoihin, kuten poliittiseen, taloudelliseen, sosiaaliseen ja kulttuuri toimintaan on ihmisen hyvinvoinnin kannalta erittäin tärkeää. (Leemann ym. 2015, 1-3.)

Sosiaalinen osallisuus on ollut Euroopan unionissa keskeinen asia myös siksi, että Amsterdamin sopimukseen (1997) liitettiin peruskirja sosiaalisista oikeuksista. EU:n Lissabonin strategian (2000–2010) mukaan valmisteltiin 2000-luvun alkupuolella kansalliset oikeudet, jotka koskevat sosiaalista osallisuutta. Tämä strategia Eurooppa 2020 pitää sisäl-

lään monenlaisia hankkeita, jotka liittyvät sosiaaliseen osallisuuteen. Näitä seurataan European semester- jaksoissa, joissa suunnitellaan työllisyyspolitiikkaa, finanssipolitiikkaa ja muita politiikan aloja. Suomessa sosiaalipoliittista keskustelua on käyty jo 1980-luvun alusta ja EU:n myötä sosiaalisen osallisuuden käsite otettiin käyttöön suomalaisessa yhteiskuntapolitiikassa. Sosiaalinen osallisuus sisältää monia asioita kuten oikeudenmukaisuuden edistämisen ja se on myös keino ehkäistä syrjäytymistä ja torjua köyhyyttä. Sosiaalisen osallisuuden tarkoitus on tasa-arvoinen ja yhdenvertainen yhteiskunta. Sosiaalisella osallisuudella on merkittävä asema monien maiden sosiaalipoliittisissa ohjelmissa ja tämä puolestaan osoittaa kuinka sosiaalinen osallisuus se on. (Leemann ym. 2015, 1-3.)

Leemann ym kirjoittavat artikkelissaan, kuinka emeritus professori Bill Reimer on jakanut sosiaalisen osallisuuden neljään osa-alueeseen. 1. Markkinasuhteet, jotka sisältävät koulutuksen, työn, palveluiden vaihtamisen ja varallisuuden. 2. Byrokraattiset suhteet, jotka liittyvät asemaan, erilaisiin rooleihin ja määrittelevät ihmisen oikeuksia sekä velvollisuuksia, esim. kansalaisuus, työtön tai työntekijä. 3. Assosiatiiviset suhteet perustuvat ihmisten yhteisiin intresseihin, joita voi olla esim. kerhot, keskustelufoorumit sekä yhteisöt. 4. Yhteisölliset suhteet, jotka edellyttävät jaettua identiteettiä esim. perhe, ystävät tai jengi. Nämä eri osa-alueet toimivat eri tilanteissa ja ovat toisiinsa yhteydessä. Esimerkkinä artikkelissa mainitaan, että eläkeläisille tärkeimpiä ovat byrokraattiset ja yhteisölliset suhteet kun taas työikäisille markkina-suhteet ovat tärkeimmät. (Leemann ym. 2015, 1-3.)

Sosiaalinen osallisuus on moniulotteista ja voi yhtä aikaa olla toimintoja tai oikeuksia. Osallisuus jakautuu eri tavoin erilaisilla ihmisillä ja siihen vaikuttavat monet tekijät kuten sosiaalinen toimintakyky, sosiaaliset suhteet sekä kokemus osallisuudesta. (Leemann ym. 2015, 1-3.)

Professori Reimer toteaa, että osallisuus on monikerroksinen ja se ilmenee erilaisilla tasoilla kuten esim. yhteisölliset suhteet, yksilö-, perhe- tai maailmaanlaajuiset suhteet. (Leemann ym. 2015, 1-3.)

Sosiaalinen osallisuus on Pajulan (2014) mukaan muuttuva dynaaminen prosessi, joka torjuu syrjäytymistä, köyhyyttä, mahdollistaa yhteiskuntaan osallistumisen ja tarjoaa

mahdollisuuksia, lisää voimavaroja, edistää ihmisen kykyjä, taitoja ja takaa ihmisarvoisen elämän. (Pajula 2014, 11–21.)

3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

3.1 Tesoma ja Tesoman miähet - hanke

Tampereen kaupungin luoteisosassa, noin 7,5 km Tampereen ydinkeskustasta sijaitsee Tesoman kaupunginosa. Tesoma on osa-alueista muodostuva lähiöalue, jota yhdistää kerrostalovaltainen rakennustapa. Osa-alueita yhdistää Tesoman valtatie, jonka ympärille eri lähiöt kuten Tesomajärven alue, Ristimäen alue ja Virontörmän alue ovat rakentuneet. (Tesoman yleissuunnitelma 2013, 4.)

Tesoman aluetta on rakennettu jo ennen sotia. Varsinainen kerrostalovaltainen rakentaminen ajoittuu 1960 – luvun puolivälistä 1970 – luvun lopulle, jolloin kerrostaloalueet erotettiin alueella olevista pientalokortteleista kaduin tai puistoaluein. (Tesoman täydennysrakentamisen yleissuunnitelma 2016, 11.)

Tesoman täydennysrakentamisen yleissuunnitelmassa on kerrottu Tampereen läntisellä suuralueella asuvan yhteensä 34 403 asukasta, joista Tesoman alueella asuu 15 517 asukasta. Ikäryhmittäin 0 – 15- vuotiaiden sekä yli 40-vuotiaiden ikäluokat ovat hieman muuta Tamperetta suuremmat. (Tesoman täydennysrakentamisen yleissuunnitelma 2016, 12-13.)

Tesomalle pääsee Tampereen kaupungin joukkoliikenteen linja-autoilla. Alueella on kävely-, pyöräily- ja virkistysreittejä. Alueen kaupallinen keskusta sijaitsee Tesoman valtatievarrella ja sen palveluvalikoima on aluekeskustasoa. Alueella on mm. kirjasto, nuorisokeskus, terveysasema, ala- yläkoulu sekä kauppakeskus (liitteet 1, 4, 7). Uimahalli ja jäähalli ovat hieman sivussa muista palveluista. (Tesoman täydennysrakentamisen yleissuunnitelma 2016, 18-20)

Tesoman miähet- yhteishankkeen virallinen julkinen nimi on, Tesoman miähet – Työelämän ulkopuolella olevien miesten työ- ja toimintakyvyn parantamisen yhteishanke Pirkanmaalla. Opinnäytetyössämme olemme käyttäneet hankkeesta lyhennettyä nimeä, Tesoman miähet – yhteishanke tai kutsumme sitä pelkästään hankkeeksi.

Hankkeen päätavoitteena on parantaa työelämän ulkopuolella olevien tesomalaisten miesten työ- ja toimintakykyä. Päätavoitteeseen pyritään suunnittelemalla ja kokeilemalla uudenlaisia lähestymistapoja ja ratkaisumalleja. Tavoitteena on löytää uudenlaisia keinoja miesten työkyvyn parantamiseen ja sosiaalisen osallisuuden tukemiseen. Lisäksi tavoitteena on löytää matalan kynnyksen työllistymistä tukevia palvelumuotoja työelämän ulkopuolella oleville tesomalaisille miehille. (Tesoman miähet – Työelämän ulkopuolella olevien miesten työ ja toimintakyvyn parantaminen – yhteishankesuunnitelma 2015).

Hankkeen tarve liittyy Pirkanmaan työllisyystilanteen heikentymiseen. Työllisyystilanne Pirkanmaalla oli huhtikuussa 2014 muuta maata heikompi. Heikkoon työllisyystilanteeseen vaikuttaa Pirkanmaan alueellisen taantuman lisäksi käynnissä oleva rakennemuutos. Alueellisesti Tesoma soveltuu hankkeeseen väestön korkean työttömyysasteen ja erityisesti työttömien miesten suuren määrän vuoksi. Työttömien miesten osuus Tesomalla oli 16,2 % vuonna 2011. (Tesoman miähet – yhteishankesuunnitelma 2015.)

Tesoman miähet – yhteishankkeen alkuvaiheen konkreettisia tavoitteita on mm. kartoittaa Tesoman alueella yksinasuvien toimeentulotukea saavien pitkäaikaistyöttömien miesten palvelutarpeita, yhteisöllisyyttä ja sosiaalista osallisuutta. Nämä tavoitteet liittyvät hankkeen alkuselvitykseen ja toteutetaan mm. etsivän sosiaalityön keinoilla. (Tesoman miähet – yhteishankesuunnitelma 2015.)

3.2 Tutkimuksen tavoite, tutkimustehtävä ja kysymykset

Tutkimuksen lähtökohtana oli Tesoman miähet- yhteishankkeen tavoitteiden mukaisesti tutkia Tesoman miesten palvelutarpeita ja osallisuutta miesten arjessa. Tutkimuksen edessä tarkoituksena oli tiedottaa hankeryhmälle Tesoman miehiltä tulleita kehitysideoita osallisuuden edistämiseksi sekä syrjäytymisen ehkäisemiseksi, Tesoman miähet- yhteishankkeen päätavoitteen tesomalaisten miesten työ- ja toimintakyvyn parantamisen mukaisesti. Tavoitteena oli myös tehdä havaintoja tesomalaisten miesten arjesta ja heidän osallisuutensa kokemuksista omassa elämässään.

Tutkimuskysymykset ovat:

- 1) Millainen on Tesoman miesten arjen osallisuus omassa yhteisössä?

Tavoitteena tällä tutkimuskysymyksellä on selvittää Tesoman miesten omia kokemuksia arjesta sekä millaiseksi he itse kokevat osallisuutensa ja vaikutusmahdollisuutensa.

2) Millaiset palvelut ja aktiviteetit ehkäisisivät Tesoman miesten huono-osaisuutta.

Tällä tutkimuskysymyksellä pyydettiin Tesoman miehiltä toiveita ja ehdotuksia palveluista ja aktiviteeteistä, joita miehet itse kokevat kiinnostaviksi ja voimaannuttaviksi.

Erillistä tutkimuslupaa haastatteluihin ei tarvittu. Haastateltavat miehet antoivat itse luvan haastatteluun sitä kysyttäessä.

3.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksemme peruslähestymistapa on kvalitatiivinen eli laadullinen. Kvalitatiivisessa tutkimusmenetelmässä tutkija itse on tutkimuksen tärkein väline ja kosketuksissa tutkittaviin. Kvalitatiivinen tutkimus keskittyy enemmän teorian muodostukseen kuin hypoteettiseen todentamiseen, joka puolestaan korostuu enemmän tilastollisessa menetelmässä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pidetään kysymysasettelut avoimina kentältä saaduille vaikutteille eli vastauksia haetaan tutkittavilta kentällä. Työskentely kyseisellä suuntauksella rakentuu induktiiviseen logiikkaan, toteaa moni menetelmää käyttänyt tutkija. (Grönfors 1982, 11-15.)

Kvalitatiiviseen tutkimukseen päädyttiin, koska kvalitatiivinen tutkimus muistuttaa ihmisten olemassaolosta, heidän tarpeistaan, toiveistaan, tunteistaan ja näin tutkittavalla on paremmat mahdollisuudet vaikuttaa tutkimusprosessiin. Kvalitatiivisella tutkimuksella pyritään ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä ja annetaan tilaa tutkittavien näkökulmille ja kokemuksille. Tämä tukee opinnäytetyötämme, jossa päätavoitteena oli haastateltavien kokemusten ja mielipiteiden välittäminen Tesoman miähet – hankkeelle. (Grönfors 1982, 11-15.)

Kvalitatiivisen tutkimuksen yleisiin piirteisiin kuuluvat tutkimuksen luonne, joka on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hallintaa ja aineiston kokoaminen todellisissa sekä luonnollisissa tilanteissa. Luonteenomaista on myös tarkoituksen mukainen kohderyhmän valinta sekä tutkimussuunnitelman muotoutuminen tutkimuksen edetessä. Nämä

kvalitatiivisen tutkimuksen tyypilliset piirteet tukivat myös tutkimusmenetelmämme valintaa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.)

Tutkimusmetodimme on etnografinen, joka edellyttää tutkittavaan tutustumisen lisäksi tutustumista tutkittavan sosiaaliseen ja kulttuuriseen elinympäristöön. Saadaksemme vastauksia tutkimuskysymyksiimme oli meidän tutustuttava tutkittavien lisäksi Tesomaan alueena ja Tesoman palveluihin. Etnografiselle tutkimusmenetelmälle ominaista ovat juuri tutkimuksen suorittaminen niissä olosuhteissa, joissa tutkittavat ihmiset elävät sekä heidän kokemuksensa. Tämä vaatii kohtuullisen paljon aikaa, kenttätyötä sekä havainnointia. Etnografisesta tutkimusprosessista erityisen tekee tutkijan fyysinen ja emotionaalinen läsnäolo tutkittavan elinympäristöön. (Lappalainen ym. 2007, 10-11.)

Vilka toteaa, että etnografisessa tutkimuksessa tutkija kuuntelee tutkittavaa, kyselee ja haastattelee, tutkija myös tarkkailee ja katselee tutkimuskohteena olevaa jäsentä. Yhteisössä elämällä ja sieltä nousseiden ainutkertaisten kokemusten kautta tutkija oppii kokeamalla. Tutkimusasetelmana etnografia edellyttää tutkijan käyttävän useita menetelmiä sekä lähestymistapoja, eikä pelkkä tutkimuskohteen elämässä eläminen tee tutkimuksesta etnografista. (Vilka 2006, 48-49.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa keskeisiä käytettyjä metodeja ovat yleensä litterointi, tekstianalyysi, havainnoiminen ja haastattelu. Meidän tutkimuksessamme päätutkimusmetodeina käytämme havainnointia sekä haastattelumenetelmää, jotka ovat luonteeltaan avoin haastattelu. Haastatteluista ja havainnoistamme olemme tehneet kenttämuistiinpanoja, joita analysoimme osittain jo kenttätyöskentelyn aikana ja lopullinen analysointi tehtiin kenttätyöskentelyn päätyttyä. Taustamateriaalina käytämme myös kenttätyöskentelyn aikana otettuja valokuvia (Liite 1 – 10). (Metsämuuronen 2006, 212-213.)

3.4 Tutkimuksen toteutus ja aineiston keruu

Tutkimuksen kenttätyöskentelyn osuus kesti noin seitsemän kuukautta (7) kk, alkaen marraskuussa 2015 ja päättyen toukokuussa 2016. Kenttätyöskentelyssä aktiivisinta aikaa oli marraskuu 2015 – maaliskuu 2016 välinen aika, jolloin tutkittavia tavattiin vii-

konloppuisin sekä arkipäivisin kello 6.00 – 24.00 välillä Tesomalla sijaitsevassa kauppakeskuksessa sekä Tesoman alueella sijaitsevissa vapaa-ajanviettopaikoissa, kaupoissa, baareissa ja kaduilla (Liitteet 1 – 10).

Kenttätyöskentely alkoi marraskuussa 2015, jolloin jalkauduimme Tesomalle ensimmäisen kerran 18.11.2015. Ensimmäiset muistiinpanot kenttämuistiossa kirjoitettiin.

”Tesomaan tutustuminen. Sää oli hyvin sateinen, ihmisiä näkyi ulkona hyvin vähän. Kirjastossa käynti, virkailija kertoi meille, että siellä käy yksinäisiä ihmisiä puolenpäivän jälkeen lueskelemassa päivänlehtiä.”

”Jututimme myös terveysneuvonnassa työskentelevää terveydenhoitajaa, joka kertoi asiakasmäärien lisääntyneen, kun työttömiä on paljon ja he ovat pudonneet työterveydenpiiristä pois.”

”Kävimme jäähallissa ja uimahallissa, siellä oli hyvin vähän ihmisiä.”

Kenttätutkimuksemme alussa kiersimme Tesoman alueella tutustuen alueeseen sekä alueen eri toimijoihin. Halusimme tutkijoina tutustua paikkoihin, mistä mahdollisesti löytäisimme tutkimuksen aikana kohderyhmään kuuluvia työttömiä miehiä.

Kenttätyöskentelyssä esittäydyimme Tampereen ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoiksi ja kerroimme tekevämme opinnäytetyötä, joka liittyy Tesoman miähet- yhteishankkeeseen. Painotimme tutkittaville hankkeeseen liittyvää tehtäväämme ja korostimme tutkittavien suorien mielipiteiden ja toiveiden välittämistä Tesoman miähet- yhteishankkeelle, painottaen ettemme kuitenkaan voi luvata hankkeen toteuttavan yksittäistä toivetta.

Kenttätyöskentelymme ollessa aktiivisemmillaan marraskuun 2015 – maaliskuu 2016 välillä, haastattelimme miehiä tiedustellen heidän mielipiteitään ja toiveitaan Tesoman palveluiden ja aktiviteettien suhteen, tutkimuskysymys 2. mukaisesti. Miesten vastaukset kirjassimme ja niiden pohjalta teimme maaliskuussa 2016 väliraportin Tesoman miähet- yhteishankkeelle. Väliraportissa on koottuna 70 miehen esittämiä mielipiteitä ja toiveita. Tässä vaiheessa olimme myös kirjanneet havaintojamme, reflektoineet tutkijuuttamme sekä tehneet alustavaa analysointia tutkimuskysymys 1. osalta, mutta näitä ei maaliskuu

2016 väliraportissa vielä käsitelty. Tutkimusprosessi jatkui kenttätutkimuksella vielä toukokuuhun 2016, jonka aikana keräsimme lisää aineistoa sekä tutkimme kirjallisuutta ja tämän jälkeen aloitimme lopullisen aineiston analysoinnin ja johtopäätösten teon.

Kenttätutkimusta olemme tehneet yhdessä sekä erikseen. Muutamia kertoja, toisen tutkijan estyessä kenttätutkimukseen, mukana oli Tesoman miähet- yhteishankkeesta kokemusasiantuntija Tapio Rautajoki, joka esittäytyi meidän opiskelijoiden apuhenkilönä.

Etnografisen tutkimusmetodin mukaisesti tutustuimme kenttätutkimuksen aikana tutkittavien lisäksi Tesomaan alueena ja Tesoman palveluntuottajiin, tämän koimme edellytykseksi tutkimuksemme onnistumiselle. Mielestämme juuri laaja-alainen Tesoman miesten arjen hahmottaminen auttaa meitä ymmärtämään tesomalaisten miesten arkea kokonaisvaltaisesti. Tutkimuksen aineisto perustuu kenttätutkimuksessa tehtyihin avoimiin haastatteluihin ja tekemiimme havaintoihin, joista olemme koonneet muistiinpanoja.

Tutkimusaineiston kerääminen haastatteluilla oli hyvin perusteltua, koska näin tutkittavat pääsivät itse kertomaan omista kokemuksistaan ja toiveistaan. Haastattelun avulla tutkittavalla oli mahdollisuus tuoda esiin seikkoja, joita tutkijoina emme etukäteen osanneet ennakoida. Haastattelu tukee myös syventävän tiedon ja selventävien vastausten saamista lisäkysymysten avulla. (Hirsjärvi ym. 2009, 204-205.)

Avoimella haastattelulla tavoitteena oli saada selville tutkittavien toiveita, mielipiteitä, kokemuksia ja tunteita aidon sekä vuorovaikutuksellisen keskustelun aikana. Nämä tavoitteet kuvaavat avoimen haastattelun luonnetta. Avoimen haastattelun luonteeseen kuuluu vahvasti keskusteluaiheen muuttuminen keskustelun aikana, sen myös itse tutkijoina koimme. Olimme valmistautuneet lyhytaikaisten haastattelujen lisäksi myös pitkäkestoi- siin haastatteluihin ja mahdollisesti useampaankin haastattelukertaan tutkittavan kanssa. (Hirsjärvi ym. 2009, 204-205.)

Haastattelutilanteissa tutkittavan tunnistamiseksi kysyimme miehen etunimeä, jotta emme kirjaa saman tutkittavan mielipiteitä ja toiveita useampaan kertaan. Avoimessa haastattelussa tuli esille monia tutkittavan elämään liittyviä hyvinkin henkilökohtaisia asioita, joista kirjattiin vain oleellimmat seikat.

Havainnointia teimme säännöllisesti kenttätutkimuksen aikana. Havainnoinnin käyttäminen aineistona on haasteellista, koska tutkijoina ei saa sekoittaa omia tulkintoja ja käsityksiä tehtyihin havaintoihin. Tutkijoina pyrimme vahvistamaan havaintojamme haastattelulla aina, kun siihen oli mahdollisuus. Havainnointimme metodina oli käyttää osallistuvaa havainnointia, jota käytetään yleisesti enemmän kvalitatiivisissa tutkimuksissa kuin systemaattista havainnointia. Havainnoimalla saimme suoraa ja välitöntä tietoa tutkittavien käyttäytymisestä, toiminnasta heidän omassa arjessaan ja elinympäristössään. (Hirsjärvi ym. 2009, 213-216.)

3.5 Aineiston käsittely ja analyysi

Kenttätutkimuksesta saatu aineisto kirjattiin alustaviksi muistiinpanoiksi jokaisen kenttätutkimuksen aikana tai heti sen jälkeen. Tutkittavien selkeät, konkreettiset vastaukset, kuten toive aktiviteeteista saatettiin kirjata haastattelujen aikana, mutta pitkäkestoisemmista haastatteluista havainnointiemme muistiinpanot kirjattiin haastattelujen jälkeen. Käytännössä pitempien keskustelujen muistiinpanot käytiin kirjaamassa syrjässä tutkittavien ”omalta alueelta”. Kirjaamisen yhteydessä reflektimme tutkijoina toimintaamme, käsitelimme tulkintojamme ja teimme alustavia johtopäätöksiä yksittäisestä haastattelusta tai havainnosta. Muistiinpanot pyrittiin kirjoittamaan puhtaaksi vuorokauden sisällä yksittäisen kenttätutkimuspäivän jälkeen.

Luimme huolella moneen kertaan haastattelujen muistiinpanot, järjestimme sisältöä ja erittelimme haastattelun aineiston teemoihin tutkimuskysymyksien mukaan: Millainen on Tesoman miesten arjen osallisuus omassa yhteisössä? Millaiset palvelut ja aktiviteettimahdollisuudet ehkäisisivät Tesoman miesten huono-osaisuutta? Teemat, joita muistiinpanoissa painotimme liittyvät miesten palvelu- ja aktiviteetti toiveisiin, yhteisöllisyyteen sekä sosiaaliseen osallisuuteen. Haastatteluista etsittiin yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä. Omat ennako-oletukset kyseisestä ilmiöstä eivät saaneet mitenkään vaikuttaa tekemäämme analyysiin, koska silloin riskinä on sisällön muuttaminen omien olettamuksiemme mukaiseksi; tätä korostimme itsellemme ja toisillemme koko tutkimuksen ajan.

Edellä mainittu tapa aineiston keruulle ja analysoinnille on tyypillistä juuri kvalitatiivisessa tutkimuksessa, erityisesti kenttätutkimuksissa, joissa aineistoa kerätään useammassa eri vaiheessa ja metodeina käytetään havainnointia ja haastattelua. (Hirsjärvi ym. 2009, 223.)

Etnografisessa tutkimuksessa tutkimuksen analyysi aloitetaan jo kenttätöyskentelyssä ja analysointi jatkuu koko tutkimuksen ajan. Analysoinnin onnistumiseen vaikuttaa tutkijan oma aktiivinen perehtyminen aineistoon ja kirjallisuuteen ja onnistunut perehtyminen tukee analyysin luotettavuutta ja onnistumista. (Syrjälä, Ahonen, Syrjäläinen & Saari 1994, 89.)

Analyysi perustuu kenttämuistiinpanoista tehtyjen tutkittavien haastatteluiden lisäksi tutkijan, tässä tutkimuksessa tutkijoiden, refleктоivaan työotteeseen, jatkuvaan ajatteluun ja pohdintaan. Tutkimusprosessin aikana jatkuva aineistoon ja kirjallisuuteen perehtyminen sekä tutkimustehtävän tarkentaminen vahvistavat analyyttistä otetta. (Syrjälä ym. 1994, 89.)

3.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Pohdimme tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta. Mielestämme eettisyys toteutuu kysymyksissämme, jotka olivat neutraaleja. Lisäksi olemme luvanneet miehille yksityisyyden suojan. Kenttätöyskentelyä toteutimme kohdejoukon ehdoilla ja pyrimme olemaan ohjailematta koko ajan keskustelua. Haastatteluissa pyrimme mahdollisimman objektiivisen roolin, niin ettemme olisi vaikuttaneet tutkittavien ilmaisuihin ja kerrottuun asiaan. Aiempiin tutkimuksiin verrattuna moni asia toistuu tässä tutkimuksessa ja uskomme, että samanlaisen tutkimuksen voisi siirtää myös toiseen ympäristöön.

Käytännössä kenttätöön osuus oli toisinaan haastavaa. Vaati nöyryyttä ja luottavaista asennetta astua toisen ”omalle maalle”. Pyrimme toimimaan avoimesti, kunnioittaen yksilöä ja yhteisöä sekä eettisesti oikein. Kerroimme haastateltaville, keitä olemme, miksi teemme tätä tutkimusta sekä mitä tällä kyseisellä tutkimuksella tavoitellaan. Seurasimme toisinaan yhteisön toimia sivusta, kuten joskus baareissa, koska mielestämme meidän ky-

symyksemme eivät olisi sopineet juuri siihen aikaan ja paikkaan. Meidän on pitänyt havainnoida ja pohtia tarkasti, milloin on oikea hetki keskustelulle ja mikä keskusteluissa on kerrottu luottamuksella.

Suhteemme tutkittaviin ja tutkimuskysymyksiin oli hyvin avoin johtuen molempien tutkijoiden elämäkokemuksesta niin työ- kuin yksityiselämässä, eettisyys on meille sisäänrakennettuna. Hyväksymme erilaisuutta ja kunnioitamme ihmisiä sekä jokaisen yksilöllisiä kokemuksia, näkemyksiä, elämäntapaa ja arvoja. Meille kaikki ovat samanarvoisia, emmekä jaottele ihmisiä erilaisiin ryhmiin emmekä luo heille mielessämme mitään leimaa. Miehet joita tapasimme, eivät olleet meille pitkäaikaistyöttömiä, päihderiippuvaisia tai mielenterveyskuntoutujia. Miehet ovat meille ihmisiä, emme luoneet valmiiksi ennakokäsityksiä siitä, mitä miehet haluavat vaan tutkijoina meille oli tärkeää saada miesten oma ääni kuulumaan.

Tutkimuksen aikana saimme olla mukana monissa rakentavissa keskusteluissa, kuulimme monia elämäntarinoita, unelmia ja haaveita. Olemme nähneet yhteiskunnan päätösten vaikutuksia yksilön elämään, jotka eivät läheskään aina ole olleet positiivisia. Käydessämme keskusteluita lupasimme kunnioittaa haastateltavan yksityisyyttä ja luottamuksellisia asioita ja emmekä kirjanneet niitä opinnäytetyöhömmme. Tutkimuksessa kohdehenkilöiden anonymiteetti säilyy eikä heitä siis voida tunnistaa tutkimuksestamme.

Raportoimme tulokset sellaisinaan kuin saimme ne kentältä. Pyrimme kaikin tavoin edesauttamaan kenttätöön aikana Tesoman miähet-yhteishankkeen etenemistä. Emme voi opiskelevina tutkijoina käyttää tutkimustuloksia oman asemamme hyödyntämiseksi. Olemme pyrkineet kohtelevaan kaikkia tasavertaisina ja ihmisarvoisina ihmisinä, mielestämme tässä myös olemme onnistuneet.

Tutkimusta tehdessämme pohdimme omia arvojemme ja miesyhteisön arvoja, mikä on oikein ja mikä väärin missäkin tilanteessa. Kenttätöskentelyssä jouduimme käyttämään eettistä pohdintaa koko ajan, esimerkiksi kuinka suhtaudumme rikolliseen toimintaan, jos sitä näemme. Tutkijoina meidän on kyettävä kunnioittamaan ihmisten arvoja ja asenteita, vaikka ne olisivat poikkeavia omista tai yleisesti hyväksyttävistä arvoista. Tiedostimme, että meidän on tutkijoina siedettävä mahdollisesti kohtaamiimme erilaisia arvoriitoja.

Yliopiston filosofian lehtori ja Umeå'n eettisentutkimuksen yksikön jäsen Anders Persson (2013) kertoo Belmont-raportilla (1979) olevan hyvin suuri vaikutus keskusteluihin tutkimusetiikasta. Kyseisestä raportista nousi esiin kolme tärkeää periaatetta ihmistä tutkiessa, joista ensimmäinen on *velvollisuus tehdä hyvää*. Perssonin mukaan tällä tarkoitetaan, että kysymys johon tutkimuksessa haetaan vastausta, täytyy olla asianmukainen ja siitä tulisi olla hyötyä myös kohderyhmälle tai yhteiskunnalle. Tutkimuksen on Perssonin mielestä oltava suunniteltu siten, että saamme luotettavia vastauksia ja minimoimme riskejä siihen osallistuville. Jotta saavuttaa tämän periaatteen täytyy punnita riskit ja hyödyt. Periaatteella, *oikeudenmukainen kohtelu* tarkoitetaan Perssonin mukaan sitä, että valitaan huolella tutkimukseen osallistuvat henkilöt, ei valita ihmisiä jotka ovat haavoittuvassa asemassa, ellei tutkimuksessa ole juuri tämän kohderyhmän edut kyseessä, eli ei valita köyhiä, vähemmistöjä tai kehitysvammaisia, jos voidaan tutkimukseen valita muita tutkittavia. *Yksilön kunnioitus* mainitaan kolmantena periaatteena, joka Perssonin mielestä tarkoitetaan, että kunnioitetaan kaikkia ihmisiä ja heidän oikeuttaan itse ohjaila omaa elämäänsä, eli jokaisen ihmisen itsemääräämisoikeutta. Perssonin mielestä on todella tärkeää, että jokainen tutkimukseen osallistuva ihminen saa riittävästi tietoa tutkimuksesta ja sen tarkoituksesta ja tämän jälkeen on lupautunut osallistumaan kyseiseen tutkimukseen. (Persson, 2013,. The Belmont Report, 1979.)

Dosentti Stefan Eriksson Uppsalan yliopistosta (2013) mainitsee, että avoimuus on tutkittaessa tärkeää ja kuuluu hyviin tutkimusperinteisiin. Eli kun jakaa omia tutkimustuloksiaan ja menetelmiä muiden tutkijoiden kanssa, on mahdollisuus kehittyä itse tutkijana. Tutkijalla on itsellä vastuu huolehtia siitä, että tutkimus on moraalisesti hyväksyttävä ja että tutkimus on laadullisesti hyvä. Erikssonin mielestä jokaisella tutkijalla täytyy olla ymmärrystä eettisistä ulottuvuuksista, jotka ovat omassa tutkimuksessaan ajankohtaisia, tutkijan täytyy myös huomioda ammattietiikka. Lisäksi tutkijan täytyy noudattaa kansainvälisiä ja paikallisia sääntöjä ja normeja jotka liittyvät tutkimukseen. (Eriksson, 2013.)

4 TULOSTEN ESITTELY

4.1 Millaiseksi miehet kokevat arjen osallisuutensa

Tutkimuksen alkuvaiheessa tutustuimme Tesomaan. Tutustumisvaiheessa kuulumme muutaman miehen kertovan sen, mitä olimme myös itse heti tutkimuksen alkuvaiheessa havainnoineet; Tesomalla ei näyttäisi olevan miehille vaihtoehtoja paikkoihin, joissa miehet voivat vain istua ja jutella tai tehdä jotakin mielekästä yhdessä. Merkintöjä kenttämuistiinpanoistamme tutkimuksen alkuvaiheessa:

”Länsiportin edessä juttelimme parin miehen kanssa, he kaipasivat Tesomalle pankkia ja Alkoa. Tuli myös puheeksi, ettei Tesomalla oikein ole mitään paikkaa missä voisivat toisiaan tavata ja kuulumisia vaihtaa. Länsiportin kahvilasta on kuitenkin jotakin ostettava, että sinne voisi mennä istumaan.”

”Baaritiskillä 2 miestä, joista toinen työtön. Miehet kaipaavat kokoontumispaikkaa, jossa olisi kaikille istumapaikka ja siellä voisi pelata coronaa, biljardia, korttia. Tämmöiseen paikkaan miehet uskoivat myös kotona olijoiden tulevan, jos paikka on lähellä. Kohde-ryhmä löytyisi viemällä ilmoituksia baareihin, kauppoihin.”

”Söimme seurakunnan työttömien ruokailussa, ihmisiä oli paljon nuorista ikäihmisiin. Pöytäkeskustelussa tuli puheeksi Tesoman uuden kauppakeskuksen rakentaminen, siitä ei kovin paljon tietoa ollut ihmisillä ja asenne enemmän, että uskotaan vasta kun oikeasti nähdään, että jotakin rakennetaan ja tehdään.”

Kenttätutkimuksen edetessä havaitsimme miesten viihtyvän yhdessä. Tapasimme miesryhmiä huoltoasemilla, baareissa sekä kaduilla. Havaintojemme mukaan yhteistä miesryhmille oli yhdessäolon lisäksi yhdessä tekeminen. Miehet seurustelivat, joivat kahvia, virvokkeita tai alkoholia, he myös pelasivat korttia, biljardia tai heittivät tikkaa. Havainnoimme kahden miehen ryhmiä ja jopa seitsemän miehen ryhmiä, jotka viettivät aikaa yhdessä ja mukana näissä ryhmissä oli välillä myös naisia.

Haastatteluissa useampi mies kertoi osallistumisen, osallisuuden ja yhdessä tekemisen tärkeyden. He mainitsivat toiveita erilaisista aktiviteeteistä, kuten erilaiset pelit (lautapelit, biljardi, corona, pöytäfutis ja kortin peluun), puutöiden tekeminen, autonkorjaus, remonttityöt ja musiikki. Moni mies mainitsi myös pelkän yhdessä olon tärkeäksi ja toivoen paikkaa, jossa voisi olla yhdessä muiden miesten kanssa.

Nivalan ja Rynänen (2013) mukaan osallisuudella tarkoitetaan pääsemistä sisäpuolelle, olemista mukana ja tulla huomioonotetuksi, saada jakaa kokemuksia ja ajatuksia muiden kanssa, tämä käsite on olennainen osa sosiaalipedagogista osallisuuskäsitystä. Ihminen on osallinen silloin, kun hän kuuluu johonkin, kun hän on osana yhteisöä esim. urheiluseurassa, koulussa tai kaveriporukassa. Lisäksi ihminen on osallinen silloin, kun hän osallistuu johonkin ja on osana yhteisön toimintaa ja kun hän tuntee kuuluvansa yhteisöön eli kun hän on itse osa jotakin yhteisöä. Yhteisö voi olla pieni ja paikallinen tai koko yhteiskunta. (Nivala & Rynänen 2013, 20 – 27.)

Seuraavassa kolmen miehen mietteitä osallisuudesta:

”Yleensä joo, riippuu, onko varaa olla täällä, kyllä tää on hyvä porukka, saa puhua paskaa ja kuka jaksaa yksin kotona istua.”

”Parempi porukalla ku yksin.”

”Aina ku mahollisuus tulla niin tuun tänne on juttuseuraa, missä tuolla ulkona muka olis? Eihä siellä ole mitää paikkaa missä olla.”

Vuorokauden ajalla oli havaintojemme mukaan vaikutus kohderyhmämme miesten yhdessäoloon. Päivällä sekä iltapäivällä tapasimme miehiä kahvilla tai nauttimassa virvokkeita. Miehet seurustelivat toistensa kanssa ja pelasivat pelejä, toisinaan pelaaminen vaikutti jopa kilpailulta. Miehet eivät vaikuttaneet päihtyneiltä, vaikka tapasimme heitä baareissa. Viikonloppuisin, illalla ja yöaikaan emme tavannee samoja miehiä, vaan baareissa viettivät nuoremmat miehet vapaa-aikaansa. Meistä tutkijoina vaikutti siltä, että miehet hakivat päiväsaikaan enemmän arkeen sisältöä ja aktiviteetteja ja ilta-aikaan painopiste oli juhlimisella. 29.1.2016 kenttämuistiinpanomme myöhäisillan kohtaamisesta:

” Olimme baarissa ja pelasimme korttia, miesten humalatila esti syvemmän haastattelun. ”

30.1.2016 myöhäisillan viimeinen kenttämuistiinpanoistamme:

”Illan viimeinen etappi oli baari, siellä oli hyvin täyttä, toimintaa oli tanssikilpailusta karaoke finaaliin, tunnelma oli hilpeä ja positiivinen. Kello alkoi jo olla 23, päätimme lähteä pois, väki oli jo sen verran humaltunutta, että tutkimuksemme ei olisi enää hyötynyt keskusteluista mitä olisi käyty. ”

4.1.1 Yksinäisyys ja osattomuus miesten arjessa

Havaitsimme myös useammankin kerran, lähinnä baareissa, olevan miespuolisen henkilön tai henkilöitä, jotka viihtyivät yksinään. Haavaintojemme mukaan yksin istuvat miehet kuitenkin seurasivat aktiivisesti ympäristön tapahtumia ja toimintaa. Osa näistä sivussa seuranneista miehistä saattoi nauttia samaa juomaa pitkään ja vaikka kyseessä oli alkoholi, eivät he vaikuttaneet päihtyneeltä. Vaikutti siltä, että nämä miehet olivat yksinäisiä ja kaipaivat osallisuuden tunnetta ja saivat sitä baarista.

Suomessa yksinäisyydestä kärsii noin 15 % kansalaisista. Yksinäisyys on ihmisellä krooninen ahdistuksen aiheuttaja, toteaa Saari. Yksinäisyys voi olla monen oireen takana, esim. sydänongelmilla ja lohtusyömisellä on todistettusti yhteyksiä yksinäisyyteen. Saaren mukaan, oireiden hoidon lisäksi olisi tarpeellista hoitaa myös syitä. Yksinäisyyttä voisi Saaren mielestä verrata muihinkin yhteisöllisiin ongelmiin kuten esim. alkoholiongelmaan eli sitä näkyy kaikkialla ja ei missään ja näin ollen niihin todellisiin yksinäisyyden aiheuttajiin ei päästä puuttumaan. Saaren mukaan yhteiskuntamme eriarvoistuminen kulkee yksinäisyyden kanssa käsi kädessä. Mitä alhaisempi status sitä enemmän yksinäisyyttä. Monilla yksinäisillä on huono-osaisen identiteetti, he ovat ihmisiä jotka ovat jo muutenkin yhteiskunnassamme niitä näkymättömiä. Saari mainitsee, että yksinäisyyden tuomio on kuin elinkautinen. Saaren mukaan pitäisi järjestää paikkoja ja tiloja joissa on mahdollisuus vuorovaikutukseen ja toisten ihmisten kohtaamiseen, paikkoja missä voisi luontevasti olla toistensa lähellä. (Saari 2015b, 2016.)

Muutama baarissa haastateltu mies kertoi syrjäytyneiden miesten olevan kotona. Heidän mukaansa kaikilla ei ole taloudellisesti mahdollisuutta tulla baariin, jonka vuoksi he maa-kaavat yksinään kotisohvalla ja syrjäytyvät. Miehet kuitenkin kertoivat uskovansa, näiden kotona olevien syrjäytyneiden miesten osallistuvan mielellään osallisuutta tukeviin ja elämänlaatua parantaviin tapahtumiin, jos ne vain järjestettäisiin lähellä miesten asuinpaikkaa. On todettu, etteivät syrjäytyneet miehet kerro julkisuudessa huonosta asemastaan. Meillä Suomalaisessa kulttuurissa miesten täytyy selvitä yksin. Raunio toteaa, että sosiaalityössä työntekijät ovat sukupuolittuneet niin, että työelämästä syrjäytyneet ja vailla perhettä olevia miehiä ei ymmärretä riittävästi heidän ongelmissaan. Miehillä on myös tarve ja kyky puhua epävarmuudesta ja ongelmistaan sekä omasta haavoittuvuudesta, mutta tämä edellyttää paikkaa ja tilaa joka on miehelle turvallinen ja jossa puhuminen ei ole uhka miehen identiteetille. (Raunio 2000, 211.)

Identiteettiä tutkinut Goffmann (1963) on todennut stigman olevan avainkäsite huono-osaisuus identiteetin tutkimisessa, stigma kuvaa vahingoittunutta identiteettiä ja valtavirrasta poikkeavaa. Goffmanin mukaan valtaväestö leimaa huono-osaiset, johtuu se sitten työttömyydestä, mielenterveys ongelmista tai jostakin muusta. Heitä väheksytään ja syrjitään ja heistä käytetään nimityksiä ajattelemta mitä ne oikeasti tarkoittavat. Stigmatoidut ihmiset alkavat ajatella itsestään samalla tavalla kuin valtavirta. (Goffmann 1963, 5-7.)

Saari on Goffmanin kanssa samoilla linjoilla huono-osaisen identiteetistä. Hänen mukaansa huono-osaiset, jotka elävät pitkittyneessä köyhyydessä, joutuvat yleensä kantamaan sen kaikkein suurimman taakan, koska pitkittynyt köyhyys lisää ylivelkaantumista, asunnottomuutta ja päihteiden käyttöä. Pitkään köyhyysrajan alapuolella eläville alkaa syntyä huono-osaisen identiteetti. (Saari, Suomessa on liki miljoona köyhää.)

Köyhyys koskettaa syvästi ihmisen yhteiskunnallista asemaa sekä yksilöä, köyhyyteen liittyy poliittinen, taloudellinen, inhimillinen, sosiaalinen ja sosiokulttuurinen ulottuvuus. Köyhyydessä ei siis Saaren (2007) mukaan kyse ole vain materiaalisesta puutteesta vaan siihen sisältyy muitakin osa-alueita kuten osattomuutta, sosiaalista nöyryytystä ja sosiaalisen aseman puuttumista. (Saari 2007, 81.)

Kukaan haastateltavista miehistä ei maininnut meille olevansa köyhä. Useampi mies mainitsi kuitenkin kuntosalien olevan kalliita, bensa-aseman hintatason (kahvi) korkeaksi tai

ettei ole mahdollisuutta vuokrata autonkorjaus tai muuta harrastustilaa. Moni mies totesi kaipaavan edullisempia vaihtoehtoja osallisuuden mahdollistajaksi, mutta kukaan ei suoraan kertonut kokevansa itseään köyhäksi. Seuraavassa neljän eri miehen ajatuksia osatomuudesta:

”Kai täällä joku kuntosali on, mutta se on niin kallis, eikä oo hyvää halpaa kahvilaa jossa istua, sellanen ois hyvä, vois istua jossain sisällä rupattelemassa.”

”Täällä saisi olla jotakin halpakauppoja ja ruoka voisi olla halvempaa.”

”Kaikki on kallista, mitään ei voi tehdä eikä ostaa, mihin täältä lähet kun bussikin maksaa.”

”Oli hyvä, kun oli paikka missä voisi käydä kahvilla. Täällä on kyllä aika kallis kahvi, mutta muutakaan ei ole.”

4.1.2 Työn merkitys arkeen

Osa miehistä, jotka olivat lähempänä 50 vuotta, ottivat haastatteluissa puheeksi aikaisemman työelämänsä. Havaintojemme mukaan, nämä miehet kertoivat innokkaina entisestä ammatistaan, missä työskentelivät, kauanko työsuhde kesti, mikä sai työsuhteen päättymään sekä yleisesti elämästään työelämän aikana. Vaikutti siltä, että työelämä ja elämä työssäolon aikana olivat olleet heille arjessa hyvin tärkeitä ja edelleen miehen identiteettiä luodaan työelämän kautta. Miehet eivät siis puhuneet nykyisestä työttömyydestä vaan enemmän toivat esiin mennyttä työelämää. Seuraavassa kahden miehen ajatuksia työstä:

”Mulla oli huippu työ, hitsasin ja olin vitun hyvä.”

”Vittu, silloin kun olin töissä ei tarvinnu kerjätä mitään.”

Miehillä on Sankala (2012) mukaan vaikeaa hyväksyä ja ajatella että heikkouden tunnustaminen ja sen paljastuminen olisi vahvuutta. Työn kautta miehet rakentavat kuvaa itsestään, vaikka työstä olisi jo aikaa, näin he rakentavat myös oman maskuliinisen hyvinvoinnin. Työttömänä ollessaan miehet kokevat olevansa marginaalissa niin yhteiskunnallisesti

kuin sosiaalisesti, silloin miesten maskuliinisessa identiteetissä on leimaava kunnioituksen puute sekä myös huono-osaisuus. Kunnioitus on miehille erittäin tärkeää ja se antaa tarkoituksen sosiaalisille suhteille ja heidän joka päiväiselle, toiminnalle. (Sankala 2012, 185-187.)

Kolme haastatelluista nosti itse esille työttömille järjestetyt kurssit. Nämä miehet olivat pettyneitä työvoimatoimiston aktivointikursseihin, joihin on pakotettu menemään koska muuten menettää työttömyys etuutensa. Yksi miehistä oli menossa kolmannelle kurssille ja yksi oli ollut jo neljällä kurssilla. Seuraavassa kolmen miehen ajatuksia työttömille järjestettävistä kursseista:

”Oon 52-vuotias äijä, ikäni tehny raskasta työtä, työtä mä haluun, en mitään akkamaisia kursseja josta ei oo mitää hyötyä, pakko niihi on mennä, ottaa muuten sen vähänki rahan pois mitä saan.”

”Mitä täs suunnittelee, kun työkkäri vaa pakottaa johonki kursseille, se o niin akkamaista, nytkin pitäis alkaa johonki uudelle, mikä se oli se hieno nimi, joku ryhmäytyminen kai, että opin tekee yhteistyötä, muka saa helpommi töitä niitte mukaan. Istutaan jossain helvetin piirissä ja heitellään jotakin palloa toisille. Voi vittu sanon mä.”

”Oon työtön, mitä yhteiskunta muka meille tarjoaa, jotakin tyhjänpäiväisiä kursseja, olen ollut 4 kertaa näillä hienoilla kursseilla ja niiten pitäis muka auttaa löytämään työtä, paskan marjat.”

1990- luvulla työttömyys kasvoi laman myötä ja väestölle oli löydyttävä joku paikka, jolloin kehitettiin aktivointikoulutus työttömille. Aktivointikoulutuksella saatiin siivottua työttömyystilastoja, eli mitä useampi työtön oli koulutuksessa, sitä vähemmän ihmisiä oli työttömänä. Aktivointiin valitaan henkilöitä, jotka ovat nuoria ja koulutettuja, koska heidän kanssaan on helpompi työskennellä ja saada aikaan tuloksia. Tällöin kaikkein eniten apua tarvitsevat jäävät apua vaille ja silloin aktivointipyrkimykset kääntyvät itseään vastaan ja siitä on itsessään tullut väline joka syrjäyttää. (Strömberg-Jakka & Karttunen, 2012, 162-163.)

Köyhänä olet byrokratian rattaissa ja kontrolloitavana, Kotirannan (2008) mukaan työtöntä aktivoidaan, kuntoutetaan ja samalla leimataan ihminen vajaakuntoiseksi, työttömäksi tai sairaaksi. Kotiranta kyseenalaistaa, että onko näiden toimenpiteiden tarkoitus edes työllistää ihmisiä vai lisätä vaan työmoraalia, vaikka työ ei olisi edes arvostettua vaan jotakin näpertämistä ja käsitöiden tekemistä. Kotiranta pohtii, onko kyse ihmisten huijaamisesta ja turhien lupauksen antamisesta. (Kotiranta, 2008, 154-172.)

Osallisuus on aktiivisuutta eli osallistumista, kiinnostusta itseensä ja ympäristöään kohtaan ja mahdollisuuksista ja halusta vaikuttaa niihin, halu saada osansa yhteiskunnan resursseista ja löytää oma paikkansa yhteiskunnan eri toimintajärjestelmistä. (Nivala & Ryynänen 2013 20-27.)

Miehet haluavat tehdä työtä ja olla osallisena yhteiskunnassa, mutta järjestelmä ei tämän kaltaisena välttämättä tue miesten työllistymistä. Miesten oman äänen puuttuminen suunnittelusta ja aktivointikursseista, saa miehet enemmänkin kääntymään yhteiskuntaa vastaan kuin olevan osana sitä. Miehet haluavat itse olla mukana suunnittelemassa ja vaikuttamassa omiin asioihinsa.

4.2 Toiveita Tesoman palveluista ja aktiviteeteistä

Haastattelimme tutkimuksessamme marraskuu 2015 – maaliskuu 2016 välisenä aikana 70:n tesomalaisen miehen toiveita palveluista ja aktiviteeteistä. Haastatteluista tutkittavien kanssa nousi esiin erilaisia konkreettisia toiveita, joita osa miehistä myös perusteli. Huomioitavaa tutkimuksessa on, että osa miehistä ei toivonut mitään ja osalla miehistä oli useampi toive.

Haastatellusta 70:stä miehestä 56 miestä esitti yhden tai useamman toiveen, 14 miestä ei halunnut mitään tai ei uskonut toiveellaan olevan mitään merkitystä palveluiden ja aktiviteettien kehittämiseksi. Osa heistä esitti kuitenkin toiveena järjestä lapsille- ja nuorille kokoontumispaikkoja.

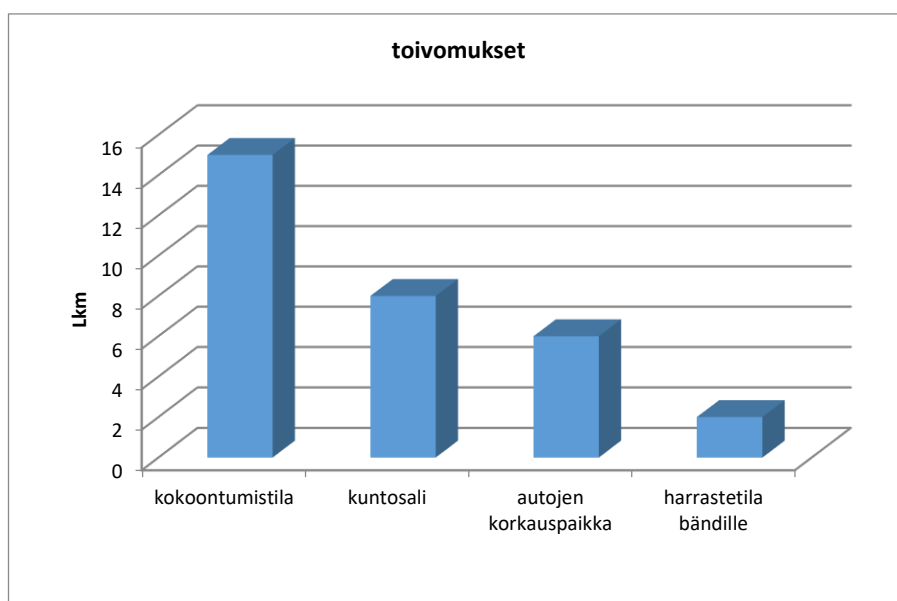
Tutkimukseen osallistuneiden miesten toiveet jakautuivat seuraavasti; 15 miestä toivoi erilaisia kokoontumis- ja harrastetiloja, 14 miestä toivoi Alkoa, 12 miestä toivoi erilaisia

tapahtumia kuten konsertteja ja kalastuskilpailuja. Kuntosalia kaipasi 8 miestä, pankki-konttoria Tesoman keskusta halusi 5 miestä ja pankkiautomaattia Viron törmään 4 miestä. 6 miestä toivoi autonkorjauspaikkaa, jossa voisi korjata omia tai muiden autoja. Harrastetilaa bändille halusi 2 miestä. Muita esitettyjä yksittäisiä toiveita olivat esimerkiksi penkkien lisäys kaduille ja kirjastoon laajempaa lehtivalikoimaa.

15 miehen esittämät ehdotukset kokoontumistilan- tai harrastetilan käytölle jakautuivat tilaan puukäsitöille ja tilaksi, jossa voisi pelata erilaisia lautapelejä, biljardia, pöytäfutista tai korttia. Muutama mies toivoi, että tiloissa voisi vain viettää aikaa ilman eritysohjelmaa. Yhteiseksi toiveeksi näissä kaikissa nousi yhdessäolo ja yhdessä tekeminen.

Autojen korjauspaikkaa toivoi 6 miestä. Miehet myös toivoivat, että paikassa olisi työkaluja, joita voisi lainata. Miesten toiveen mukaan, paikan toiminnan pitäisi olla sellaista, ettei tilassa tehtäisi isoja remontteja vaan käyttö perustuisi enemmän pieniin autonkorjauksiin ja renkaidenvaihtoon, näin heidän mielestään paikasta hyötyisi mahdollisimman moni mies.

Kuntosalia toivoi 8 miestä, heidän mielestään kuntosalilaitteiden ei tarvitse olla uusinta ja hienointa laatua. Miesten mielestä kuntosaleja kyllä on nykyisinkin, mutta niiden hintataso on liian korkea.

KUVIO 2 Miesten toiveiden jakautuminen erilaisiin kokoontumis – ja harrastetiloihin.

Aktiviteetit ja mielekäs tekeminen kiinnostivat tutkimuksemme mukaan miehistä enemmistöä, osa miehistöä oli aktiviteetin omatoimisesti myös arkeensa löytänyt. Kaksi eri aikaan ja eri paikassa haastateltavista miehistä nostivat esiin mielekkään tekemisen, jotka olivat tukeneen vahvasti heidän jaksamistaan. Kumpikin haastatelluista miehistä käytti termiä ”pelastanut”. Toinen miehistä oli saanut käyttöönsä autotallin, jossa sai puuhastella käsillään. Mies kertoi harrastavansa remontointia ja korjaustöitä ja mielellään autteli myös tuttaviaan remonttitöissä, joita kertoi osaavansa hyvin tehdä. Toinen miehistä kertoi viettävän aikaansa kalastaen ja tämä on ollut hänen ”pelastuksensa”. Kahden miehen kokemus aktiviteetin vaikutuksesta heidän elämänlaatuun:

”Kalastus on ollut minun pelastukseni.”

”Onneksi olen saanut vuokrattua autotallin, se on ollut minun pelastukseni. Tulisin huiluksi jos olisin vaan kotona neljän seinän sisällä”.

Haastatteluiden perusteella havaitsimme nuorempien, lähempänä 30 vuotta olevien miesten, uskovan tulevaisuudessa Tesoman palveluiden kehittyvän ja sitä myötä heidän osallisuutensa lisääntyvän. Vanhemmat noin 50 - vuotiaat ja sitä vanhemmat miehet vaikuttivat menettäneensä uskonsa palveluiden kehittämiseen tai he uskoivat, etteivät uudet palvelut ja aktiviteetit tule koskemaan heitä. Vaikutti siltä, että vanhemmat miehet olivat joutuneet pettymään annettuihin lupauksiin ja siksi he olivat menettäneet uskonsa myös tulevaisuuden palveluihin. Neljältä yli 50 - vuotiaalta mieheltä saimme selkeästi seuraavat kommentit;

”Palveluista on puhuttu niin kauan eikä mitään ole tapahtunut.”

”Ei ne mua kuitenkaan koske.”

”Haluaisin jonkun harrastetilan, mutta eihän semmosta vois saada.”

”Vittu kyllä tää on paskaa, kaikkee tänne luvataan, asiat pitäis muka parantua mutta mitään ei oo tapahtunut, paskemmaksi menee.”

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Havaintojemme ja analysointimme jälkeen olemme tulleet tutkijoina siihen johtopäätökseen, että tutkimuksessamme mukana olleet miehet viihtyivät yhdessä ja kaipasivat lisää aktiviteetteja. Miehet kokivat tunteen osallisuudesta tärkeäksi ja osallisuuden tunnetta he nyt saivat yhdessä pelaamalla ja seurustellen. Sosiaalisen osallisuuden on todettu torjuvan syrjäytymistä ja köyhyyttä sekä sosiaalisen osallisuuden on todettu myös mahdollistavan osallistumista yhteiskuntaan ja lisäävän voimavaroja (Pajula, 2014, 11–21). Tavoittamamme miehet hakivat mielestämme sosiaalista osallisuutta heille mahdollistetuista paikoista, jotka vaikuttivat usein olevan baareja. Mielestämme ilman baareja ja baarien mahdollistamaa yhdessä oloa saattaisivat nämä miehet olla yksinäisempiä ja syrjäytyneempiä.

Saari on todennut, ettei yksinäisyys Suomessa ole lisääntynyt viimeisen 20 vuoden aikana ja hyvinvointivalttiolla on ollut yksinäisyyttä vähentävä vaikutus. Yksinäisyys on kuitenkin ongelma, johon tulisi Saaren mukaan kiinnittää enemmän huomiota. Mitä yksinäisempi ihminen on, niin sitä alhaisempi on myös koettu status yhteiskunnassa. Saari toteaa, että hallituksemme leikkaukset sosiaalietuuksista eivät tee hyvää yksinäisyydelle, kuten ei myöskään työllisyyspolitiikka, mitä tällä hetkellä ajetaan. Hallitus on vähentänyt tukityöllistämismahdollisuuksia ja tämä heijastuu Saaren mukaan suoraan yksinäisyyteen. (Saari 2015b, 2016.)

Tutkimuksemme mukaan, miehet hakeutuivat paikkoihin, joissa oli muita ihmisiä, vaikakaan suoranaisesti miehet eivät olleet näissä paikoissa muihin vuorovaikutuksellisessa suhteessa. Baareissa kohtaamamme yksinäiset miehet nauttivat juomaansa ja seurasivat ympäristön tapahtumia. Voiko olla, että juoma oikeutti heille paikan baarissa ja se saatettiin kokea keinoksi hakeutua muiden seuraan ja paeta yksinäisyyttä?

Saari (2016) mainitsee yksinäisyyden olevan yhteiskuntapoliittinen kysymys. Saaren mukaan puuttuminen yksinäisyyteen vähentäisi terveys- ja hyvinvointiongelmia niin objektiivisia kuin subjektiivisiakin. Julkisenvallan edellytys käsitellä yksinäisyyden ilmiötä on Saaren mukaan vielä kaukana siltä tasolta kuin sen pitäisi olla. Yhteiskunnassa on helppompaa jakaa yksinäisyys erilaisiin teemoihin kuten mielenterveys, ylipaino ja alkoholi-ongelmat, mutta näin jää ne ”juurisyyt” kokonaan pohtimatta. (Saari 2015b, 2016.)

Tutkijoina tulimme siihen tulokseen, että miehet käyttivät yhdessäoloon ja osallistumiseen olemassa olevia vaihtoehtoja taloudellisten mahdollisuuksiensa mukaan. Osa olemassa olevista aktiviteeteistä, kuten kuntosalikäynnit mainittiin useammankin miehen näkökulmasta mahdolltomaksi käyttää niiden kalleuden vuoksi. Myös bensa-asemalla tai baarissa sosiaalista osallisuutta vähensi korkea hintataso, vaikkakin ne koettiin Tesomalla lähes ainoiksi tarjolla olevista mahdollisuuksista yhdessäololle.

Köyhyys ja vähävaraisuus lamaannuttavat miehen eikä yhteiskunnan palvelujen kaupallistuminen sovi vähävaraisten miesten lompakolle. Haastattelujen ja havaintojen pohjalta vaikutti kuitenkin siltä, etteivät miehet halunneet puhua tai nostaa esille köyhyyttä tai huono-osaisuutta. Heinosen mukaan, köyhien miesten mennessä hakemaan sosiaaliturvaa he kokevat kerjäävänsä sossusta. Miehet eivät halua kerjätä ja siitä syystä he kokevat paremmaksi pärjäämisen omin voimin. Miehet kokevat olevansa auttajien armoilla ja tuntevat olevansa nöyryytettyjä. Miehet eivät välttämättä saa yhteyttä työntekijään, jos edes on varaa puhelinkorttiin tai sitten siihen bussilippuun, jolla pääsee sovitulle tapaamiselle. Huono-osaisuus ja etenkin siihen liittyvä köyhyys rajaa miesten yhteydenpitoa yhteiskunnassa, köyhyys rajaa yleisesti liikkumista ja osallistumista, jonka vuoksi palvelut eivät ole kaikkien huono-osaisten asiakkaiden saatavilla. (Heinonen 2012, 208-209.)

Mielestämme tämä tutkimus osoittaa miehiltä löytyvän halua erilaisiin toimintakykyä ylläpitäviin aktiviteetteihin sekä miesten aidon toiveen luoda uudenlaisia vaihtoehtoja oman toimintakykynsä tukemiseksi. Mielestämme myös toiveita esittäneiden miesten lukumäärä verrattuna ei toiveita esittäneisiin osoittaa jonkinasteista uskoa tulevaisuuteen. Tutkimuksemme aikana emme luvanneet tutkittaville uusia palveluita tai aktiviteettejä. Jos palveluita kuitenkin pystyttäisiin luomaan, pidämme sitä miesten sekä yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmasta arvokkaana.

Johtopäätöksemme mukaan miehet kokevat tärkeäksi, että he saavat itse kertoa tarpeistaan ja olla itse mukana palveluita ja aktiviteettejä ideoimassa. Päätelemme miesten tarvitsevan heistä itsestään lähtöisiä aktiviteettejä, joihin on taloudellinen mahdollisuus, sekä oikeanlaista tukea ja mahdollistajaa aktiviteeteille. Tutkimuksessa esiin tulleiden aktiviteettien ja palveluiden kehittämisen kautta uskomme parhaiten tukevamme miesten toiminta- ja työkykyä, heidän oman mielenkiintonsa pohjalta.

Todellinen vaikutusmahdollisuus päätöksiin palveluiden laadusta arvelutti kuitenkin osaa miehistä. Havaintojemme mukaan, osa miehistä uskoi tulevaisuudessa Tesoman palveluiden parantuvan ja palveluilla olevan vaikutusta omaan elämään. Osa miehistä, pääasiassa lähempänä 50 vuotta olevat vanhemmat miehet eivät nähneet tulevilla muutoksilla olevan vaikutusta ainakaan omaan elämään. Tämä näkyi myös haastattelutilanteissa, joissa nuoremmat miehet vaikuttivat innokkaimmilta ja vanhemmat eivät uskoneet vastauksillaan olevan merkitystä.

Johtopäätöstemme mukaan monet miehet, varsinkin vanhemmat miehet rakentavat kuvaa itsestään sekä identiteettiään työn kautta, samansuuntaiseen johtopäätökseen on päätyntä myös Sankala. Vaikka haastateltavat eivät tutkimuksen aikana olleetkaan töissä, kertoivat he tutkijoille aikaisemmasta työelämästään ja työelämän aikaisesta elämästään. Vaikuttaa siltä, että heille kunnioituksen tunnetta lisää työ ja kunnioitus koetaan tärkeäksi (Sankala 2012, 185-187).

Heinonen on todennut työllä olevan suuren merkityksen miehille. Tutkimuksessamme työ nousi esiin useammassa keskustelussa, vaikkakaan työelämässä ei haastattelun aikana oltu mukana. Havaintojemme mukaan tämä korostui vanhemmalla sukupolvella, nuoremmat miehet eivät työelämästä vanhempien miesten tavoin puhuneet. Meille tutkijoille heräsi kysymys, voiko olla, ettei nuoremmilla miehillä ole ollut mahdollisuutta kokea työelämää ja siksi työllä ei ole heille samanlaista merkitystä kuin vanhemmille miehille (Heinonen 2012, 206).

Tutkimuksessa muutama mies kertoi, etteivät työvoimatoimiston työllistymistoimenpiteet ole heille suunniteltuja ja osallistavia. Miesten mielestä työllisyystoimenpiteet olivat ennalta määrättyjä ja ylhäältäpäin tulevia käskytyksiä, joihin on osallistuttava, ettei menetä työttömyys etuuttaan. Miesten kokemusten mukaan toimenpiteet olivat enemmänkin passivoivia kuin aktivoivia. Kursseista ei ole seurannut mitään hyvää, työstä puhumattaakaan. Miehet kokivat olevansa samassa tilassa kuin ennen työllisyyskursseja, kokemukset huono-osaisuudesta olivat pikemminkin lisääntyneet kuin vähentyneet. Sankala (2012) toteaa, että usein miesten käydyt kurssit lisäävät toiseuden ja marginalisaation tunteita, he ovat käyneet ”opi sauvakävelemään” ja ”löydä oma motivaatiosi” kursseja sekä kursseja metsänraivauksesta. Kurssin sisällöt ovat Sankalan mielestä hyvin kaukana miesten arjesta ja sen sisällöstä. Tällä tavoin heidän leimattu identiteetti uusitaan toistamiseen. (Sankala 2012, 177-179.)

Miesten mielestä useat työllisyyskurssit ovat akkamaisia ja hyvin nöyryyttäviä. Johtopäätöstemme mukaan koemme työttömien miesten tarvitsevan tekemistä ja sellaisia työllisyyskursseja, joiden sisältöön saisivat itse olla vaikuttamassa. Miehet haluavat säilyttää kasvonsa miehenä, joten kurssien suunnittelun tulisi olla enemmän osallistavaa kuin ylhäältäpäin määrätty. Kurssien suunnittelussa tulisi ottaa huomioon miesten aikaisempi työelämä, miesnäkökulma sekä miehille mielenkiintoiset asiat ja toiminnan tavoitteen olisi tuettava työelämään palaamista. (Sankala 2012, 177-179.)

Tutkijoina jäimme pohtimaan, että jos miehet itse saisivat olla mukana suunnittelemassa ja päättämässä työllisyyskurssien sisällöstä, lisäisikö se heidän osallisuutta ja yhteiskuntaan kuuluvuutta ja poistaisi huono-osaisuuden leiman. Kokemus siitä, että on tarpeellinen ja itse tienaa leipänsä on miehille tärkeää ja sen pitäisi toteutua tavalla, joka ei uhkaa miesten maskuliinisuutta. Itsemääräämisoikeus on miehille hyvin tärkeää, miesten täytyy saada päättää omista asioistaan, toteutuuko se tämän päivän työllisyyskursseilla ja viranomaiskontakteilla.

Tutkimuksemme aktiivisin ajankohta sijoittui Suomen olosuhteissa ilmastollisesti ajatellen kylmimpään aikaan marras - maaliskuuhun. Mahdollisesti olisimme tavoittaneet miehiä eri vuoden aikaan paremmin, kesäaikaan puistoista ja uimarannalta. Talviaika saattoi vaikuttaa siihen, että kohtasimme miehiä pääsääntöisesti sisätiloista, vaikkakin tutkittavia oli myös ulkotiloissa ilmoista huolimatta. Olisiko vuodenajalla voinut ollut merkitystä miesten mielipiteille ei tutkimuksessamme selviä.

6 LOPUKSI

Opinnäytetyömme tavoitteena oli selvittää Tesoman alueella asuvien pitkäaikaistyöttömien miesten palvelutarpeita sekä selvittää millaisena Tesoman miehet kokevat osallisuutensa omassa yhteisössään. Toiveenamme oli, että opinnäytetyöllämme voisimme olla tukemassa Tesoman miesten- yhteishanketta, jossa pyritään luomaan uudenlaisia matalan kynnyksen palvelumuotoja- ja toimintatapoja, joilla tuetaan miesten toiminta- ja työkykyä, sosiaalista osallisuutta sekä työllistymistä. Mielestämme opinnäytetyömme on ajankohtainen ja aiheena arvokas yksilön, yhteisön, kunnan sekä yhteiskunnan näkökulmasta.

Kiinnostus opinnäytetyömme aiheeseen on lähtöisin omasta ihmiskäsityksestämmme sekä arvomaailmastamme. Haluamme olla edistämässä yhteiskunnassamme tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Mielestämme jokaisella on oikeus tulla kuulluksi ja nähdyksi emmekä saa olettaa asioita kenenkään puolesta. Koemmekin tärkeäksi tutkia ja kehittää asiakastyömenetelmiä, jotka tukevat monipuolisesti kansalaistemme hyvinvointia. Nämä syyt innostivat meitä tutkimaan opinnäytetyömme aihetta laajasti.

Teimme opinnäytetyötä tiiviisti yhteistyössä reilun vuoden, josta tutkimusaineiston keräämiseen kenttätöyskentelyllä kului aikaa noin puoli vuotta. Muutamia kertoja toisen meistä estyessä kenttätöyskentelystä osallistui kenttätöyskentelyyn tutkijan apuparina Tesoman miähet-hankkeesta kokemusasiantuntija Tapio Rautajoki. Haluammekin kiittää Tapiota yhteisistä päivistämme Tesomalla ja tuesta opinnäytetyöhömmme.

Opinnäytetyön prosessi on ollut moninainen ja myös haastava, lähdimme kentälle kohtaamaan miehiä ilman tarkkaa käsitystä siitä, kuinka kenttämuistiinpanoja kirjataan. Aluksi kirjasimme tietoa laidasta laitaan, aina säätilasta yksittäiseen kohtaamiseen. Prosessin edetessä kehityimme muistiinpanojen kirjaamisessa ja kirjaamisesta tuli meille tärkeä työkalu. Ymmärsimme kirjaamisen avulla saavamme miesten äänet parhaiten opinnäytetyössämme kuuluviin. Opinnäytetyö on prosessi, jossa opimme koko ajan uusia asioita ja kehityimme tutkijoina.

Etnografinen tutkimus on haastavaa ja vaatii tutkijoilta paljon, tällaiseen tutkimukseen tarvitaan aikaa, nöyryyttä sekä hyviä vuorovaikutustaitoja. Tutkimuksen aikana astut tutkittavan ryhmän maaperälle, paikkaan johon et kuulu. Luottamuksen saaminen vie aikaa

ja vasta kun sen olet saanut edes jollakin tasolla, niin silloin on mahdollisuus olla osa tutkittavien porukkaa ja kuulla mitä he elämältään haluavat sekä toivovat.

Tutkimuksen aikana kävimme syvällisiä, henkilökohtaisia sekä luottamuksellisia keskusteluita muutamien miesten kanssa, näitä emme ole tuoneet esille työssämme. Tutkijalla on vastuu pitää sanansa ja olla luottamuksen arvoinen. Kokonaisuudessa koko prosessi ja kentällä olo antoi meille tutkijoille paljon, pääsimme hetkeksi osalliseksi kohderyhmän maailmaan ja he antoivat meille pienen osan itsestään, kokemuksistaan ja toiveistaan.

Tutkimuksen edetessä pohdimme hankejärjestelmää ja mielestämme on todella hienoa ja arvokasta, että yhteiskunnassamme löytyy rahoittajia erilaisille hankkeille. Jäimme kuitenkin pohtimaan hankkeiden rahoittajien vaatimuksia erilaisista kaavakkeista. Opinnäytetyömme tutkimuksen kohderyhmässä on henkilöitä, jotka ovat elämänsä aikana täytellyt paljon kaavakkeita ja luottamus viranomaisiin ei ole parhaimmasta päästä, joten kaavakkeiden täyttäminen saattaa ehkä enemmänkin karkoittaa miehiä kuin saada heidät mukaan hankkeeseen.

Toinen meitä askarruttava asia hankkeisiin liittyen on hankkeiden määräaikaaisuus. Ihmisien ei aina ole helppoa ilmaista toiveitaan, se vaatii aikaa, tutustumista ja luottamuksen heräämistä. Vielä luottamuksen synnyttyäkin, aikaa saattaa vaatia itse toimintaan sitoutuminen ja aloitus. Tutkimuksessamme tulimme siihen johtopäätökseen, että mies halua itse suunnitella tekemisensä sekä tehdä asiat omaan tahtiin. Jäimme miettimään, mitä tapahtuu, kun hankkeen määräaika päättyy? Mahdollisesti osa miehistä on vasta silloin innostunut asiasta, jäävätkö he silloin tyhjänpäälle ja kokevat taas, että jotakin luvattiin mutta mitään ei toteutunutkaan.

Opinnäytetyössämme esiin nousseitten tulosten pohjalta olemme tehneet johtopäätöksen, ettei Tesomalla ole tarjolla vaihtoehtoja mieslähtöisiin aktiviteetteihin. Johtopäätöstämme tukee myös miesten tekemät useat ehdotukset palvelutarpeista ja aktiviteeteistä, jotka tukisivat heidän toimintakykyä. Yhteisiä piirteitä useille ehdotuksille oli mielekäs tekeminen miesten oman mielenkiinnon pohjalta sekä tarve sosiaaliseen osallisuuteen. Mielestämme miesten ehdotukset tulisivat tukemaan juurikin yhteisöllisyyttä sekä sosiaalista osallisuutta, joiden kautta voimme päätellä heidän toimintakyvyn pysyvän ennallaan tai parantuvan uusien palveluiden ja aktiviteettien kautta.

Mielestämme olisi mielenkiintoista tutkia jatkossa millainen vaikutus mieslähtöisten palvelumuotojen ja toimintatapojen luomisella olisi miesten toiminta- ja työkykyyn, sosiaaliseseen osallisuuteen sekä työllistymiseen. Haastattelujen ja havaintojemme pohjalta vaikuttaisi siltä, että miehet aktivoituisivat paremmin heistä lähtöisin oleviin palveluihin ja toimintoihin, tapahtuisiko osallistuminen myös nopeammin? Osa miehistä vaikutti epäileväisiltä tulevaisuuteen, joten päättelimme, että heidän osallistuminen kiinnostavaankin toimintaan saattaa olla aikaa vievää, miehet haluavat tehdä sen omalla tavallaan ja aikataulunsa mukaan.

Meitä tutkijoina kiinnostaisi myös jatkotutkimus, jolla selvitettäisiin miten ja mistä tavoitamme ne huono-osaiset ja jo sosiaalisesti syrjäytyneet miehet, joita tutkimuksemme ei tavoittanut. Osa haastatelluista miehistä kertoi, ettei kaikilla ole mahdollisuutta käydä baarissa ja nämä miehet ovat syrjäytyneenä kotona. Miten voisimme tavoittaa näitä yksinäisiä miehiä ja tukea heitä aktiviteettien pariin, olisi mielestämme yhteiskunnallisesti sekä yksilötasolla arvokas jatkotutkimus.

7 LÄHTEET

Abrahamson, P. 1995. Social Exclusion in Europe, Luettu 11.11.2016. <http://dk.fdv.uni-lj.si/dr/dr19-20Abrahamson.PDF>

Belmont raportti. 1979. The Belmont Report. Luettu 26.10.2016. <http://www.hhs.gov/ohrp/regulations-and-policy/belmont-report/>

Erikson, S. 2013, Forskarens etik. Luettu 24.10.2016. <http://codex.vr.se/forskarens-etik.shtml>

Goffman, E. 1963. Stigma and social identity, Luettu 20.10.2016. https://books.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=zuMFXuT-MAqAC&oi=fnd&pg=PA1&dq=erving+goffman+stigma&ots=R8-tEn2LLi&sig=GwXUwBwNN9d8GGygVwC951ZkhTA&redir_esc=y#v=onepage&q=erving%20goffman%20stigma&f=false.

Heinonen, J. 2012. Miesten kokemuksia köyhyydestä ja asiakkuudesta. Teoksessa kohtaako sosiaalityö köyhyyden. UNIPress, Eu:ssa

Helne, T. 2002. Syrjäytymisen yhteiskunta. Helsinki. Stakes, tutkimuksia 123

Helkamaa, K. Suomalaisten arvot. 2015. Tallina : Meedia zone Eu

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P., 1997. Tutki ja kirjoita. Kariston kirjapaino Oy. 15 uudistettu paino.

Jokinen, A. 2012. Mieskysymys, miesliike,-työ,-tutkimus ja tasa-arvopolitiikka. Tampere: University Press ja tekijät.

Juhila, K., Forsberg, H., Roivainen, I. 2002. Marginaalit ja sosiaalityö. Jyväskylä, Jyväskylän yliopisto Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylä: Kopijyvä Oy

Juhila, K. 2006. Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina. Tampere: Vastapaino

Kansalaisten suoran osallistumisen kehittymisestä. 2002. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle. Luettu 5.4.2016. http://www.intermin.fi/download/31572_osallisuusselonteko_2002.pdf.

Kiilakoski, T., Gretschel, A., Nivala, A. 2007. Johdanto: Lapset ja nuoret kuntalaisina. Teoksessa A. Gretschel & T. Kiilakoski (toim.) Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. 77, 5–26. Luettu 24.9.2016. http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/muistiinpanoja_demokratiaoppitunnista.pdf.

Kortteinen, M. 1994. ”Kun pohja pettää” Teoksessa J. P. Roos ja Eeva Peltonen, Miehen elämää. Kirjoituksia miesten omaelämäkertoista. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura

Kotiranta, T. 2008. Aktivoinnin paradoksit. Jyväskylän yliopisto

Lappalainen, S., Hynnunen, P., Kankkunen, T., Lahelma, E., Tolonen, T(toim)., 2007. Etnografia Metodologiana Lähtökohtana koulutuksen tutkimus. Tampere: Vastapaino.

Leeman, L., Kuusio, H-M., Hämäläinen, R-M. Luettu 3.4.2016. https://www.thl.fi/documents/10531/2088501/Tietopaketti_Sosiaalinen_Osallisuus.pdf/52a41c04-c4fa-4cf0-bc6f-0bb06705903b.

Martela, F. 2014. Luettu 24.4.2016. <http://frankmartela.fi/2014/10/koyhyys-suomessa-osattomuuden-kierre-ja-kanssakulkemisen-voima>,

Markkola, P., Östman, A-C., Lamberg, M. 2014. Näkymätön sukupuoli. Tampere: Kustannusosakeyhtiö vastapaino.

Metsämuuronen, J. 2006. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteessä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. 3. painos,. 2 korjattu painos

Mäkinen, V. 2015. Köyhyys, syrjäytyminen ja huono-osaisuus. Luettu 27.7.2016. <http://www.teologia.fi/artikkelit/uskonto-ilmiona/1265-paeaekirjoitus-koeyhyys-syrjaeytyminen-ja-huono-osaisuus>.

Nival, E., Ryyänen, S. Sosiaalipedagoginen aikakausikirja, vuosikirja 2013, vol.14 Luettu 12.8.2016. <http://www2.uef.fi/documents/1381035/2330652/Nivala-Ryyn%C3%A4nen2013.pdf>,

Paju, P. 2007. Nuorten valtakunnallinen osallisuushanke. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 18. Luettu 12.10.2016. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/osallisuushanke>. Pdf.

Pajula, E. Tositarinoita osallisuudesta. Teoksessa Jämsen, A. & Pyykkönen, A.(toim.) Osallisuuden jäljillä(s.11-21). Saarijärvi sosiaaliturvayhdistys ry. Luettu 25.10.2016. <http://www.jelli.fi/lataukset/2014/05/osallisuuden-jäljillä-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>,

Persson, A. 2013. Luettu 24.10.2016. read:<http://www.forskning.se/2013/11/27/vilka-etiska-principer-finns-for-forskning/>

Pietilä, H. 2003. Mikä meitä yhdistää. Jyväskylä: Ps-kustannus.

Raunio, K. 2004. Olennainen sosiaalityössä. Gaudeamus Kirja. Helsinki: Yliopistokustannus University press Finland.

Raunio, K. 2000. Sosiaalityö murroksessa. Gaudeamus Kirja. Helsinki: Yliopistokustannus University press. Finland.

Saari, J., Yeung, A. 2007. Oikeudenmukaisuus hyvinvointivaltiossa. Helsinki: Gaudeamus. University Press

Saari, J. 2013. Huono-osaisten hyvinvointi Suomessa. Luettu 22.8.2016. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/40230/Huono-osaisten_hyvinvointi.pdf?sequence=1

- Saari, J. 2014. Suomessa on liki miljoona köyhää. Artikkelit Yle. Luettu 23.8.2016. http://yle.fi/uutiset/suomessa_on_liki_miljoona_koyhaa_heikoimmassa_asetassa_olevista_on_tullut_muukalaisia/7436047.
- Saari, J. 2015a. Huono-osaiset Elämän edellytykset yhteiskunnan pohjalla. Helsinki: Gaudeamus. University Press, Tallinna
- Saari, J. 2015b. Luento. Yksinäisten yhteiskunta. Katsottu 11.11.2016 https://www.youtube.com/watch?v=10IbIK2_eGU
- Saari, J. 2016. Suomalaisten ylipainoon, juomiseen.... Julkaistu 27.9.2016. Luettu 12.11.2016. <http://www.hs.fi/elama/a1474947001630>
- Saaristo, K., Jokinen, K. 2006. Suomalainen yhteiskunta. 2 uudistettu painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit OY.
- Salmikangas, A-K. 1998. Osallisuus suomalaisessa yhteiskunnassa. Kokemuksia osallisuushankkeista. Helsinki: Sisäasiainministeriö
- Sankala, J. 2012. Köyhien peräkammarien poikien arjen käytännöt. Teoksessa. Koh-taako sosiaalityö köyhyyden. UNIpress, Eu:ssa
- Sukupuolten tasa-arvo. THL. Luettu 26.10. 2016. <https://www.thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/hyvinvointi/hyvinvointi-ja-terveyserot/syrjaytyminen>
- Stömberg-Jakka, M., Karttunen T. Sosiaalityön haasteet. 2012. Jyväskylä: Ps-kustannus
- Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen, E., Saari, S. 1994. Laadullisen tutkimuksen työta-poja. Rauma: West-Poin Oy.
- Tesoman miähet – Työelämän ulkopuolella olevien miesten työ ja toimintakyvyn paran-taminen – hankesuunnitelma 2015.
- Tesoman täydennysrakentamisen yleissuunnitelma. 2016. Tampereen Kaupunki. Luettu 25.11.2016. www.tampere.fi/tiedostot/t/ciC8NNLg5/Tesoma_Suunnitelmaraportti_fi-nal.pdf
- Tesoman yleissuunnitelma., 2013. Tampereen Kaupunki. Luettu 25.11.2016 www.tampere.fi/liitteet/t/6JYOQVZFE/tesoma_yleissuunnitelma_raportti.pdf
- Valkonen, J., Lindfors, O. 2012. Perinteinen maskuliinisuus miesten psykoterapian haasteena. Luettu 23.2.2016. <http://www.psykoterapia-lehti.fi/tekstit/valkonenlind-fors412.htm>.
- Valtionneuvoston kanslia. Findikaattori. Luettu 26.8.2016. <http://www.findikaat-tori.fi/fi/34>.

8 LIITTEET

Tutkimuksen aikana kohtasimme miehiä useammassa eri paikassa Tesomalla sekä Haukiluomassa. Osasta paikkoja otimme myös kuvan tutkimuksemme aikana. Kohtaamispaikat, joista miehiä tavoittelimme:

- Tesoman kirjasto
- Tesoman aikuisneuvontapiste
- Tesoman jäähalli
- Tesoman uimahalli
- Tesoman kirkko (työttömien ja pienituloisten ruokailu)
- Olut-Baari Olkkonen
- Ripen – Pub Tesoma (Kohmankaari)
- Pedro´s –Pub (Tesoman liikekeskus Ahma)
- Pub Tesoma Pikkuinen (Tesoman keskusta)
- Lato baari (Haukiluoma)
- Mestarin Krouvi (Virontrörmä)
- Haukiluoman K-Market
- Länsiportti K-Supermarket
- Tesoman liikekeskus Ahma
- Muut yleiset paikat kuten kauppojen pihat ja kadut
- Kolmenkulman ABC

Liitteet 1 – 10 ovat valokuvia kenttätöskentelymme ajalta. Kuvissa näkyy osa niistä paikoista, joissa haastatteluja ja havainnointia toteutettiin.

Liite 1. K - Länsiportin edusta Tesomalla

Tässä Länsiportin katoksen alla keskustelimme muutaman kerran kahden miehen kanssa, jotka toivoivat sisätiloista paikkaa seurustelulle. Nyt miehet viettivät aikaa ulkotiloissa.

Liite 2. Olkkosen baari Tesomalla

Olkkosen baarissa tutustuimme muutamaan mieheen tutkimuksemme aikana, pelasimme korttia ja keskustelimme miesten kanssa.

Liite 3. Kolmenkulman ABC

Kolmenkulman ABC:llä tapasimme miehiä, jotka toivoivat edullista kahvipaikkaa sekä paikkaa yhdessäololle.

Liite 4. Tesoman keskustan palveluita

Tässä liikekeskuksessa sijaitsee erilaisia palveluntuottajia mm. ruokapaikkoja, pubi, apteekki, kioskki ja Tesoman aikuisneuvontapiste.

Liite 5. Purkua odottava liikekeskus

Tyhjä liikekeskus, joka maaliskuussa 2016 odotti purkua. Tämän liikekeskuksen tilalle on suunniteltu uusi liikekeskus.

Liite 6. Rakenteilla oleva uusi liikekeskus 11 2016

Marraskuussa 2016 puretun liikekeskuksen tilalle on nousemassa uusi liikekeskus.

Liite 7. Tesoman kirjasto

Tesoman kirjastossa on mahdollisuus käydä lukemassa lehtiä.

Liite 8. Tesoman kirkko

Kirkon tiloissa järjestetään työttömien ja vähävaraisten ruokailu.

Liite 9. Bar Lato Haukiluoma

Bar Ladossa oli useammalla käyntikerrallamme menossa erilaisia aktiviteettejä, kuten biljardikisat ja kortinpeluuta.

Liite 10. Haukiluoma K-market

Haukiluoman K—marketissa tavoittelimme kaksi eri kertaa miehiä avoimeen haastatteluun.